

260.2

FISKERIDIREKTORAT
BIBLIOTEKET

STORBÅTUNDER-
SØKELSEN 1993

Fiskets Gang

Nr. 12 - 1994

164

443

Fiskets Gang

UTGITT AV FISKERIDIREKTORATET

80. ÅRGANG
NR. 12 – DESEMBER 1994

Utgis månedlig
ISSN 0015-3133

ANSV. REDAKTØR

Sigbjørn Lomelde
Kontorsjef

REDAKSJON:

Olav Lekve
Dag Paulsen
Per-Marius Larsen

Ekspedisjon/abonnement:
Esther-Margrethe Olsen

Annonser:
Possibility AS
Lille Markevei 13
N 5005 Bergen
Telefon: 55 23 11 10
Telefax: 55 23 17 08

Fiskets Gangs adresse:
Fiskeridirektoratet
Postboks 185, 5002 Bergen
Tlf.: 55 23 80 00

Trykt i offset
JOHN GRIEG A/S

Abonnement kan tegnes ved alle poststeder ved innbetaling av abonnementsbeløpet på postgirokonto 5 05 28 57, på konto nr. 6501.05.63776 Kredittkassen eller direkte i Fiskeridirektoratets kassakontor.

Abonnementsprisen på Fiskets Gang er kr. 200,- pr. år. Denne pris gjelder for Danmark, Finland, Island og Sverige. Øvrige utland kr. 330,- pr. år. Utland med fly kr. 400,-. Fiskerifagstudenter kr. 100,-.

ANNONSEPRISER: Alminnelig plass

1/1 kr. 5.700,-
1/2 kr. 3.400,-
1/4 kr. 2.500,-

Tillegg for farger:

kr. 1.000,- pr. farge
3 omslag kr. 11.000,- (4-farger)
Siste side kr. 12.000,-
Gjelder fra nr. 7/8-94.

VED ETTERTRYKK FRA
FISKETS GANG
MÅ BLADET OPPGIS SOM KILDE

ISSN 0015-3133

Veiledning for lysbruk i oppdrett

En veiledningsbrosjyre for lyssetting i oppdrettsanlegg er nå sendt ut til alle landets oppdrettere. Det er de mange klagenes fra blant annet kysttrafikken på generende bruk av lys i oppdrettsanlegg, som i sommer førte til at Fiskeridirektoratet nedsatte en tverrfaglig prosjektgruppe for å se nærmere på problematikken.

Etterhvert er det mange anlegg som benytter seg av lysmanipulasjon i produksjonen. Faktorer som lavere produksjonskostnader, kortere opphold i sjøen, redusert kjønnsmodning, jevnere vekst og mindre forutgifter, er avgjørende for bruk av lys. Det har imidlertid ført til en rekke klager til myndighetene og som går spesielt på at flomlyset på anleggene virker blendende på skipsfarten. Hurtigbåt-trafikken skal være særlig utsatt. Men det har også vært anført estetiske aspekt som at de flombelyste anleggene representerer fremmedelement i området. Dessuten mener noen at lysmanipulering er en uønsket tukling med naturen og det blir også pekt på at lyssettingen kan ha en negativ effekt på villfiskbestanden.

Mangler erfaring

Bruk av lyssetting i oppdrett er så nytt at man mangler erfaringsmateriale å holde seg til. I fremtiden er det dessuten stor mulighet for at lysanleggene blir montert under vann. Slike er idag under utprøving. I veiledningsheftet blir det konkludert med noen generelle holdepunkter for bruk av dagens utstyr. Det gis råd for avskjerming og at lyset skal rettes bort fra skipsleden. Det blir understreket at kun elektrisk installatør og godkjent utstyr som tåler sjøsprøyt, må benyttes.

PML

Fiskets Gang
ønsker alle våre lesere
en god jul
og et godt nytt år

Veiledning for lysbruk i oppdrett – <i>Guidance for use of lights in aquaculture</i>	2
Fiskerisamarbeidet i Norden kan bli sterkere – <i>Closer co-operation on fisheries within Scandinavia</i>	4
Norden – Kva no? – <i>After the Referendum in Norway – What happens to Scandinavia?</i>	5
Tareforskningen er i fare! – <i>Research on Sea Tangle may be stopped</i>	6
Fisk i fangenskap skal bedre forvaltningen – <i>«Imprisoned» fish will simplify management of the fish stocks</i>	8
Fritidsfiskeutvalget: Foreslår redskapsbegrensninger – <i>Committee suggests limitation on fishing-tackle</i>	9
Tyskland: Kjempesal trass i boikottspøkelse – <i>Germany – Fish-sales have risen sharply in spite of threats of embargo</i>	11
Namnlaus laks til redde kundar – <i>«Anonymous» Norwegian salmon in the German fish-markets</i>	14
Storbåtundersøkelsen for 1993 – <i>Wage earning ability for larger fishing vessels 1993</i>	17
Målsettinger, oppgaver, typer og kjennetegn med markedsråd: Eksempler fra USA og New Zealand – <i>Inside-report – Focus on U.S. and New Zealand markets</i>	27
Tilbakeblikk på hverdagslige saker i Fiskets Gang for 30 og 25 år siden – <i>«Fiskets Gang» 30 and 25 years ago</i>	36
Resultater av hvalfangsten – <i>Results from whaling activity</i>	37
Størst konflikter i Skagerrak – <i>Unsolved conflicts in «Skagerrak»</i>	38
Lån og Løyve – <i>New licences</i>	39
J-meldinger – <i>Laws and regulations</i>	46

Norden etter 28. november:

– Fiskerisamarbeidet i Norden kan bli sterkare

(København) – Eg trur ikkje at eit nei til EU i Noreg vil få følgjer for fiskerisamarbeidet i Norden, tvert imot. Eg trur det kan bli sterkare. Noreg er ei fiskeristormakt, også i Europa og dei nordiske landa innanfor EU kan dra nytte av ei sterk blokk utanfor systemet.

Det seier den ferske fiskerirådgjevaren i Nordisk Råd, dansken Morten Laurup Larsen til Fiskets Gang. Han legg ikkje skjul på at han personleg synes at EU er den rette vegen framover, men meiner likevel at med Island og Noreg utanfor kan fiskerisamarbeidet innan Norden bli endå sterkare enn det er i dag.

– Noreg og Island er ei sterk fiskeriblokk i Europa og er ubundne av EUs fiskeripolitikk. Sverige og Finland må no saman med Danmark forholde seg til ein felles fiskeripolitikk. Til tross for at Norden er delt kan vi samarbeida og finna fram til felles utviklingsmål for fiskerieringa i Norden. Eit eksempel er betre ressursutnyttelse. EU og Norden har jo felles interesser i mellom anna Nordsjøen, seier Morten Laurup Larsen.

Larsen overtok som fiskerirådgjevar i Nordisk Ministerråd etter nordmannen Johan Williams. Larsen har solid bakgrunn innan fiskeriforvaltninga og kom til Nordisk Ministerråd frå stillinga som personleg sekretær for den danske fiskeriministeren Bjørn Westh.

Ei intern arbeidsgruppe vart nedsett etter folkerøystingane i Noreg, Sverige og Finland for å greia ut korleis det nordiske samarbeidet skal vera etter at Sverige og Finland sa ja og Noreg nei til EU. Det er alt sterke krefter i sving for å kutte det nordiske samarbeidet og den svenske

Morten Laurup Larsen er ny fiskerirådgjevar i Nordisk Ministerråd. Han meiner det nordiske fiskerisamarbeidet vil bli endå sterkare med Noreg utanfor EU. (Foto: Dag Paulsen)

høgreleiaren, Carl Bildt, vil leggja ned Nordisk Råd, fordi han meiner det kun vil bli ein middagsklubb i framtida.

Morten Laurup Larsen er ikkje samd med den tidlegare svenske stasministeren.

– Det nordiske samarbeidet vil bestå. Det er viktig, og i fiskerisaker vil Noreg og Island vera ein sterk motpart mot EU. Samarbeidet ville kanskje vorte svekka om Noreg hadde sagt ja, nettopp fordi Noreg er ein så sterk fiskerinasjon. Noreg og Danmark har nok ulike føresetnader for eit medlemskap. Danmark har hatt ei føremon av medlemskapet fordi vi har fått tilgang til fiskefelt innanfor EU som vi ikkje ville fått ved å stå utanfor. EU er ikkje perfekt og for Danmark, Sverige og Finland blir det viktig å arbeide for å skape eit endå betre EU, seier Laurup Larsen.

*Vi ønsker alle
våre fiskermedlemmer
en riktig god jul
og et godt fiske i
1995*

Norsk Sjømannsforbund

Tollbugt. 10 - 6000 Ålesund - Telefon: 70 12 13 85

FG Olav Lekve

Norden – Kva no?

Nordisk Fiskerisamarbeid 1994 - 1995

Strategi og mål for det nordiske fiskerisamarbeidet er samla i eit eige hefte. Her finns også eit oversyn over dei ulike prosjekta som Nordisk Ministerråd støttar økonomisk.

Eit lite steinkast frå restaurantområdet Nyhavn i København har Nordisk Ministerråd sine kontor. Omlag 80 personar har sitt arbeid her, men kun ein person steller med fiskerispørsmål. Det nordiske samarbeidet er samla under to hovedorganisasjonar; Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd. Nordisk Råd er ei parlamentarikarsamling, medan

Nordisk Ministerråd er eit sekretariat som skal setja i verk dei tiltak som rådet blir samde om.

Det store spørsmålet i framtida er korleis det nordiske samarbeidet skal bli etter at Sverige og Finland med Åland går inn i EU 1/1 1995, medan Noreg, Island, Færøyene og Grønland blir ståande utanfor. Arbeidsgruppa som ser på det framtidige nordiske samarbeidet skal leggja arbeidet fram for Nordisk Råds sesjon i Reykjavik i februar 1995.

Årleg har Nordisk Ministerråd 700 Dkr å rutte med. Av dette er mellom 7 og 8 millionar øyremerka fiskerisamarbeidet. Det aller meste av fiskeripotten går til ulike forskningsprosjekt. Ei eige gruppe innan Minisetrrådet vurderer dei ulike prosjekta som søker støtte. Øvste myndigheit i Nordisk Ministerråd er dei ulike ministrane innan kvart felt. Men i realiteten er det embetsmannsgrupper som styrer Ministerrådet.

For den nordiske fiskeripolitikken er det nedsatt klare mål. For fireårsperioden 1993 – 1996 er det desse spesifikke måla:

- Styrke det nordiske nettverket, for med det å bidra til betre utnytting av landas samla forvaltnings- og forskingskompetanse.
- Styrke dei nordiske landas plass og innflytelse i det framtidige europeiske fiskerisamarbeidet, både i Vest- og Aust-Europa.
- Utvida samarbeidet om forvaltning av fellesbestandar.

Innanfor desse måla blir dei bevilga midlane fordelt på prosjekt som embetsmannsgruppa finn tenleg for det nordiske samarbeidet. Eit av kriteria er at eit prosjekt må vera tenleg for minst to av dei nordiske landa.

FG Olav Lekve

HØYSKEL & WENNEVOLD AS

Eksport og import av fisk og fiskeprodukter

Grønlandsleiret 31
Postboks 9308
0135 Oslo
Tlf: 22 17 71 70
Fax: 22 17 71 71
Telex: 71704 hevol n
Telegramadr. Hevol

Tareforskningen er i fare!

Fiskeridepartementet fikk fra i sommer av forvaltningsansvaret for tare. I praksis betyr det at Fiskeridirektoratet tar seg av forvaltningen, mens den forvaltningsrelaterte forskningen blir lagt til Havforskningsinstituttet. Så langt er alt vel og bra, bortsett for at Havforskningsinstituttet ikke greier å finansiere denne forskningen. Dermed ikke finansieringen blir ordnet står hele tareforskningen i fare.

– Vi har foreslått at Havforskningsinstituttet starter opp et strategisk instituttprogram som går på forvaltning, sier senterleder Roald Sætre ved senter for marint miljø.

– I denne forbindelse arbeider vi med en plan for forvaltningsrelatert forskning, som blir ferdig

over nyttår. Men da er det det også stopp. Vi søkte om en forskningsstilling over statsbudsjettet, men fikk avslag. Uten minst en person øremerket tareforskning, blir det ikke gjort noe, sier Sætre.

Norge stor tareprodusent

Norge er verdens nest største kommersielle tareprodusent. Vi eksporterer for 500 millioner kroner i året og ca 400 personer er sysselsatt i næringen. Den eneste produsenten er Hydro-selskapet Pronova Biopolymer A/S. Utviklingssjef Magne Gilje sier til Fiskets Gang at det de siste 20 årene ikke har vært drevet bruker-relatert forskning på tare.

– Tareforskningen de siste årene har hovedsakelig vært oppdragsforskning for Direktoratet for naturforvaltning(DN). Men hensikten har ene og alene vært å verne kystøkologien uten å se dette i sammenheng med en bærekraftig bruk av havets levende ressurser. Verneinteressene har fått og

Tare til en verdi av 500 mill. eksporteres i år.

vil få betydelig forskningsstøtte til sine prosjekter. Nå er det på tide at andre kommer på banen for fullt, mener Gilje, som på vegne av Pronova har oppfordret Fiskeridepartementet til å bidra til at Havforskningsinstituttet og samarbeidende forskningsinstitusjoner får de nødvendige midlene.

Nye forskrifter

Ved Kontoret for fiskeforsøk og veiledning i Fiskeridirektoratet pågår utarbeidelsen av nye forskrifter for taretråling.

– Vi regner med å ha disse klar i løpet av januar neste år, opplyser konsulent Trond Moltskred. – Vi vil sørge for en grundig behandling av detaljforskriftene og det vil bli satt ned en bredt sammensatt gruppe med representanter fra tarenæringen, fiskeriorganisasjoner, fiskere, miljø – og fiskerimyndigheter. De praktiske konsekvensene for de som driver taretråling idag vil vel neppe bli så store. Poenget er at Fiskerimyndighetene nå forvalter både fisk, tang og tare. Derfor ønsker vi en smidigere forvaltning av disse interessene seg imellom, sier Trond Moltskred.

Mer kompetanse

Jan Helge Fosså ved Havforskningsinstituttets senter for marint miljø er instituttets eneste forsker på tare.

– Vi trenger mer kompetanse på området. Spesielt vil vi legge vekt på å utvikle en akustisk metode for å måle mengden av stortare. Fra før har vi utviklet det såkalte BEI-systemet som er basert på software-ekkolodd. Med dette kan vi kjøre hele toktet på skjerm på ny, med forskjellige instillinger alt etter hva vi er ute etter. Tilpasning av instrumentene til mengdeberegning av tare vil således være viktig, sier Fosså. Han forteller at

også tareskogens betydning for fisk vil bli undersøkt.

Akustisk mengdeberegning

Instituttet legger til grunn at en akustisk mengdeberegning av tare vil være til nytte for både næring, forvaltning og forskning. Metoden vil være svært viktig i kartlegging og overvåking av tareressursene og vil danne grunnlaget for en oppbygging av en database for tarefelt. Bruksområder for denne vil være vurdering av gjenvekst, vurdering av optimalt uttak og dokumentasjon av trålingsgrad.

Konflikt med vern av fugl

De ca 15 taretrålerne langs kysten vil i fremtiden måtte innrette seg etter de mange nye verneområdene for sjøfugl. Bare i Sogn og Fjordane finnes det 57 slike områder i ytre kyststrøk og en stor prosent faller sammen med tareområder.

– I prinsippet prøver man nå å stenge oss ute, frykter Magne Gilje, som mener at mye av dette går på bekostningen av kystbefolkningens rett til å drive næringsvirksomhet. – Vi må nå sette vår lit til at forskningen kan komme med resultater som går i vår favør. – Ikke minst er vi som lever av dette interessert i å drive på en forsvarlig vitenskapelig måte som sikrer økologiske hensyn og fornybare ressurser. Vi er ikke ute på noe kortvarig eventyr. Det er allerede etablert en høsteplan som sikrer hvert område 4 års uforstyrret vekst. I praksis er 80 prosent av tarefeltet stengt til enhver tid, sier utviklingssjef Magne Gilje.

JG Per-Marius Larsen

Tare brukes til mye

Omtrent all taren går til industriell produksjon av alginater. Alginater er salter av alginsyre. Norges årlige algeforbruk er 165.000 tonn stortare og 12.000 tonn tang og alt det vesentlige går til eksport til en verdi av ca. 500 millioner kroner. Alginater går hovedsakelig til tekstilindustrien, næringsmiddelindustri, farmasøytisk industri, samt til en del ulik teknisk industri.

Det foregår høyteknologisk utvikling av alginatkvaliteter i Norge og det er klart at den ypperlige kvaliteten på vårt tareråstoff gir oss et konkurransefortrinn internasjonalt. I den

senere tid har man blant annet gjort forsøk med bruk av alginater i forbindelse med diabetes. Ved å plante inn insulinproduserende celler i alginater prøver man å få til en funksjon som kunstig bukspyttkjertel. Forsøkene er ennå på et tidlig stadium, men resultatene så langt er positive. Tang brukes hovedsakelig i produksjon av tangmel som igjen benyttes som tilskudd til dyr- og fiskeoppdrettsfor.

Tare høstes for det meste på strekningen fra Lista til Smøla. Tang høstes spredt på kyststrekningen fra Frøya til Steigen.

PML

Fisk i fangenskap skal bedre forvaltningen

Bedre forvaltning av de viktigste fiskeressursene. Dette er bakgrunnen for at Fiskeriforskning nå vil studere biologien til villfanget polartorsk og lodde i laboratorium. Ikke noe nytt i seg selv riktig nok, men etter forskernes mening et sørgelig forsømt kapittel.

Dagens fiskeriforvaltning baserer seg først og fremst på fangststatistikk og feltbiologiske undersøkelser, som forteller oss hvor mye fisk det er i havet og hvordan årsklassene fordeler seg. Forskerne ved Fiskeriforskning mener at dette fortsatt vil være den viktigste delen av forvaltningsforskningen.

– Men nødvendig kunnskap om biologiske prosesser i havet er ofte usikre, eller eksisterer ikke i det hele tatt. Dette gjelder også for de viktigste fiskeslagene. Grundigere kunnskap om biologi, som adferd, appetitt og vekst under kontrollbare forhold i laboratoriet, vil derfor være et viktig supplement. Spesielt er dette viktig i utviklingen av flerbestandsmodeller, men også i den generelle miljøovervåkingen av havområdene, sier biologen Jørgen Schau Christiansen.

Man mener at ved at studere de viktigste pelagiske fiskeslagene i Barentshavet sin biologi, kan forskerne bedre få opplysninger om hvorfor og når man får svingninger i bestandene. For eksempel får den nå svært svake loddebestanden konsekvenser for torskefisk, sjøpattedyr og fugl, som lever av blant annet lodde. Ved at kunnskapen settes inn i flerbestandsmodellene vil man bedre kunne forutsi svingninger, samt gi bedre råd for forvaltningen.

Dette prosjektet skjer i samarbeid med russiske forskere, som bidrar med svært verdifullt materiale om polartorsk samlet inn helt fra begynnelsen av århundre. Dette er forskere som også har førstehånds kunnskap om oljelekkasjen i Komi-området. Denne oljen kan muligens ende opp i det østlige Barentshavet til våren. Det er nemlig hittil fastslått at olje påvirker polartorskens appetitt og reduserer veksten betydelig.

FG Per-Marius Larsen

Polartorsken skal studeres nærmere.

Fritidsfiskeutvalget har avgitt sin rapport:

Foreslår redskapsbegrensninger

Fritidsfiskeutvalget har talt: I sin rapport understreker utvalget at prinsippet om allemannsretten til å fiske i sjø ikke bør røkkes ved. Derimot tas det til orde for å innføre visse redskapsbegrensninger for fritidsfiske. Blant annet ønsker utvalget å forby bruk av not, trål og snurrevad. Utvalget går inn for at det nye regelverket gjøres gjeldende for hele landet.

Fritidsfiskeutvalget ble oppnevnt av Fiskeridepartementet i juni 1993, for å utrede spørsmålet om regulering av fiske i sjø som utøves av fritidsfiskere. Bak oppnevningen lå en langvarig og tilspisset debatt om hvorvidt fritidsfiske etterhvert har nådd et omfang som skader yrkesfiskernes muligheter til å drive sin næringsvirksomhet langs kysten. Sentrale stikkord i debatten har vært ressursknapphet, brukskonflikter på feltene og spørsmålet om ulovlig omsetning – såkalt skjult næringsfiske.

I sitt mandat ble utvalget bedt om å vurdere ulike former for regulering av fritidsfiske, som redskapsreguleringer, områdereguleringer, tids- og kvantumsreguleringer. Utvalget har også vurdert fritidsfiskernes adgang til å omsette fisk.

Omfanget

Fritidsfiskeutvalget har lagt ned et stort arbeid for å kartlegge omfanget av fritidsfisket her til lands. Hverken når det gjelder antall fritidsfiskere, eller hvor stort kvantum som fiskes opp og eventuelt omsettes, finner imidlertid utvalget det mulig å gjøre sikre beregninger.

Konklusjonen er like fullt at fritidsfisket stort sett ikke utgjør et problem i forhold til fiskeressursene i havet. Et viktig unntak er fritidsfiske etter hummer, der beskatningen fra fritidsfiskerne antas å utgjøre den kanskje viktigste trussel mot en forsvarelig forvaltning av bestanden.

Utvalget konkluderer derimot med at fritidsfisket til tider, og i enkelte distrikter, har et slikt omfang at det skaper problemer for yrkesfisket.

I hovedsak skyldes konflikten at enkelte fritidsfiskere benytter så store redskapsmengder at det skaper problemer på feltene. Av underlagsmateriale for rapporten som nå er sendt Fiskeridepartementet for politisk behandling, er det godtgjort at enkelte fritidsfiskere driver fiske med såpass kapi-

FARE
D A N G E R

SAVE THE LOBSTER
ALL CATCH IS PROHIBITED 1/6-1/10

VERN HUMMEREN

Det er ikke skjedd noe skade på truged avart fa er
kita over. Hummeren er i fare for å bli utryddet.
Vil du på grunn av ulovlig fangst og forurensning, slik at
du fiske som rammes mange i sommermånedene. Med dykker-
drakke, beina og gjerde vil du på gyftele dig hummer som
du kan var sin uttømming ressurser. Den viktigste årsaken
heltvren slik, er når hummeren blir dødd. For å
redde "katten kardinal" fra å bli helt utryddet, har
fiskeridepartementet nå det nødvendige å innføre hum-
meren i Rogaland, Hordaland og Sogn og Fjordane fra
1. juni til 1. oktober. I denne perioden er det lov
å fange krebbet. Men tilsatt må ha fangstplikt der-
som det er et minimum som 10 stykker. Alle som tar
hummer oppi som over minimumet går ut straks.
Vil du berre med merk be, men også med livet i havet.
Derfor: La hummeren bli i fred til å formere seg
i sommer. Da opper du deg som en ekte hummerfisker.

**Please do not remove lobsters from the
Norwegian coastal waters during the
summer. The lobster is in danger of be-
coming extinct, especially due to their
being captured by sportsdivers. By law,
and in order to protect the breeding
population of lobster, all capture of
lobster is prohibited from June 1
until October 1 in the Western part
of Norway. Please obey this law and
thereby show your respect not only
to "the cardinal of the sea", but also
to all life in our waters.**

FISKERIDIREKTORATET

Hummeren er en ressurs som i dag regnes som truet pga et omfattende, ulovlig fritidsfiske. Plakaten som her er gjengitt ble utformet i forbindelse med en kampanje fiskerisjefene i Sør-Norge gjennomførte i sommer for å advare mot fangst av hummer under minstemål, og i fredningstiden.

Forslaget

Fritidsfiskeutvalgets rapport munner ut i forslag om tillegg i saltvannsfiskeovens § 4. Forslaget lyder som følger:

§ 4 a. Redskapsregulering for ikke-manntallsførte fiskere.

Person som ikke er registrert i manntall for fiskere kan, med mindre ikke annet er bestemt, drive fiske med følgende redskaper:

- a) Håndsnøre og fiskestang og
- b) garn med samlet lengde på inntil 210 meter
- c) liner med inntil 300 angler
- d) inntil 10 teiner eller ruser

Fra det enkelte fartøy kan det ikke fiskes med større antall redskap enn antall nevnt i første ledd. Det er forbudt å fiske med motordrevet juksa, dorg e.l.. Ved sykdom eller invaliditet kan Fiskerisjefen gi dispensasjon fra forbudet mot motordrevet utstyr.

Det er forbudt for ikke manntallsførte fiskere å fiske med trål, snurrevad eller not.

Fiskeridepartementet kan gi forskrifter om utforming av redskap, hva som er å anse som redskap og om gjennomføring av fritidsfiske etter denne paragraf m.v.

talintensive redskaper som not, trål og snurrevad. Utvalget konkluderer med at bruk av slike redskaper bør forbyes for framtiden.

Store bruksmengder garn, teiner og ruser er derimot mer vanlig enkelte steder langs kysten. Resultatet kan være «utfisking» av lokale bestander og mindre tilgjengelighet for yrkesfiskerne i området.

Nødvendig med begrensninger

Utvalgets konklusjon blir at det er nødvendig å innføre visse begrensninger på fritidsfiske i fremtiden. Etter å ha vurdert ulike reguleringsmåter finner utvalget det mest tjenlig å foreslå redskapsbegrensninger. Av hensyn til rettsenheten og et enklest mulig kontrollapparat, anbefales det at regelverket gjøres gjeldende for hele landet.

Fritidsfiskeutvalgets forslag til redskapsbegrensningene forutsettes å komme i tillegg til gjeldende reguleringer som for eksempel helgefredning, periodefredning osv. Utvalget viser videre til at saltvannsfiskeoven allerede i dag gir adgang til å fastsette strengere redskapsbegrensninger i spesielle fiskerier når det er nødvendig ut fra ressursmessige hensyn.

Fritidsfiskeutvalget har vært sammensatt av representanter fra Fiskeridepartementet, Fiskeridirektoratet, Norges Fiskerlag, Norges Fritids- og Småfiskerforbund, Norges Fritidsfiskerlag, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Skagerrakfisk S/L og Norges Ferskfiskomsetnings Landsforening (NFOL).

Miljøverndepartementet har hatt observatørstatus i utvalget.

FG Dag Paulsen

Leverandør
av is til
fiskeflåten

**EGERSUND
ISFABRIKK**

Aksjeselskap

Postboks 100, 4371 Egersund
Tlf. 946 72 464, fax 51 49 20 85
Døgnservice

Størst eksportauke til den tyske fiskemarknaden:

Kjempesal trass i boikottspøkelse

Tekst og foto: Ingebjørg Jensen

Norsk fisk vert ete som aldri før i Tyskland. Ingen stadar har norsk fiskeeksport auka så mykje i 1994 som nettopp her. Berre laksesalet har gått opp med 15 prosent dei siste månadane, i tillegg kjem kraftig auke i salet av frossen laksefilet og seifilet. Men framleis lir norske varer under boikottaksjonar frå tyske kvalfangsmotstandarar, slår fiskeriattdache Kristin Ødegaard fast. Ho held eit skarp auge med stoda frå Eksportutvalget for fisk sitt kontor i Hamburg.

Tyskarane har aldri vore stor-etarar av fisk, men dei kjem seg: I 1993 sette dei til livs 1,2 milliardar tonn fisk og fiskeprodukt, det vil seie 14 kilo pr. innbyggjar. Mest ettertrakta er sild: 23 prosent av fisken dei set til livs er sild, og 70 prosent av europeisk sildefangst går til Tyskland. Rett nok gjekk volumet ned med 30 prosent frå 1992 til 1993, og berre 10 prosent av silda kom frå Norge. Men med større sildeårskull frå 1995 av, kan norsk vårgytande sild verte ein god norsk eksportartikkel, slik han var for 15–20 år sidan, meiner fiskeriattdache Ødegaard.

Nummer to på den tyske fiskemarknaden er Alaska-seien, med 18,6 prosent av marknaden. Konsumet av filet og ferdigrettar av fisk og skaldyr auka med 27 prosent i volum og 37 prosent i salsverdi frå fabrikk. Tilvekstprodukt nummer 1 i frossefiskbransjen er uspesifisert frossen filet, med ein auke i produksjonsvolum på heile 56 prosent i 1993.

Kan skade laksesalet

Konsekvensane av boikottaksjonane frå kvalfangsmotstandarane kan ein sjå i tyske supermarknadar: Ofte er heimstadsnamnet borte frå laksepakka. Ødegaard fryktar at namnløysa vil skade salet av norsk laks på lengre sikt, særleg trur ho det kan det gå ut over beiarbeidde produkt.

Men førebels er det ikkje lett å sjå skadeverknadar: Saman med røykt sild og brisling har salet av røykelaks auka i volum med 32 prosent frå 1992 til 1993, og i 1994 utgjør laks fem prosent av fisken på marknaden. Mellom 80 og 85 prosent av all laks som kjem til Tyskland, er produsert i Norge. Totalt vart det omsett 49.281 tonn laks og lakseprodukt i Tyskland i 1993, inkludert noko stillehavslaks. Frå 1992 til 1994 har volumauken vore på nærare 60 prosent, medan verdiauken ligg rundt 20 prosent.

– Jo meir vi tapar fotfeste og omdøme i marknaden, jo vanskelegare vert det å kome inn att, til dømes med ferdigforedla produkt. Det vert lettare å kome inn i marknaden med nye produkt dersom vi har eit namn og ein identitet frå før, åtvarer Ødegaard, som trur vi kan få enda betre ry i Tyskland ved å bruke dei naturgitte føremonane Norge har i marknadsføringa av norsk laks som eit førsteklasses produkt.

– *Det vert hevda at den skotske laksen no har tatt over kvalitetsstempelet?*

– 85 prosent av laksen på den tyske marknaden kjem frå Norge. Det er klart at Skottland og Irland nettopp vil bruke argument som går på kvalitet når dei er så små i laksemarknaden. Men gjennomsnitteleg er det like god kvalitet på norsk laks som på skotsk og irsk.

Betre samarbeid

Eksportutvalget for fisk si avdeling i Hamburg samarbeider no tett med dei tyske importørane i marknadsføring av norsk fisk:

– Dei har tilgang til andre kanalar enn vi har, og vi lar dei få alt materialet, og snakkar med dei på førehand for å høyre kva dei har av forslag. Vi freistar til dømes å lage enkle og greie oppskrifter som folk kan få i fiskebutikken og som alle kan få til på eige kjøkken.

Dei store handelskjedene dominerer tysk matvareomsetnad.

Dei ti største kjedene har ein andel på 74 prosent av totalmarknaden, og meir konsentrasjon er i vente. Sjølv om vel 60 prosent av ferskfisksalet går frå dei 9500 tyske fiskebutikkane og fiskebilane, går også mykje av den norske fiskeeksporten gjennom handelskjedene, som har 27 prosent

Norsk laks røykt og pakka i Berlin. Norfisk Delikatessen leverer laks i namnlaus innpakning til kjøparar som fryktar kvalfangstmotstandarane. (Foto: Ingebjørg Jensen)

salet av ferskfisk. Men samarbeid med kjedene går trått:

– Grunnen til at vi ikkje har kome til med samarbeid med dei store kjedene, har vore kvalsaka. Til dømes held den store kjeden Tengelmann fram med boikotten, og dei som sel laks utan norsk namn, ønsker heller ikkje nokre aktivitetar som knytter dei til Norge.

Eit anna problem Hamburg-kontoret registrerer, er dårleg samarbeid mellom norske eksportørar, som ofte underbyr kvarandre for å få innpass på marknaden.

– På lengre sikt, når konkurransen vert hardare enn han er i dag, trur eg dette vil løyse seg sjølv, det vil seie at dei små bukkar under. Når det vert større konstellasjonar, er det naudsynt å samarbeide både om kvalitet og pris, ellers øydelegg dei for kvarandre. No er vi på veg til å bygge opp eit system for kvalitetskontroll gjennom alle ledd. Til dømes systemet med gjelleklips, som i FOS-tida gav kvalitetsgaranti heilt fram til forbrukaren, fungerte veldig godt. No ser vi at fleire av dei største eksportørane har tatt opp at ideen med kvalitetsgaranti.

Alaska-sei pressar

Fiskarar frå Danmark til Portugal har klaga på at den såkalla russartorsken har trykt prisane mot botnen. Tyske fiskarar har vore mest opptekne av reduserte kvotar. Men frå tysk importørhald har

ikkje Ødegaard høyrd klage på prispress frå russartorsken:

– Her hevdar dei at det ikkje har skjedd, og tyske importørar og grossistar har alt kjøpt opp kvitfisk fram til januar-februar neste år. Russartorsken som har kome via Norge har ikkje uroa prisbiletet her. Prisane vert utjamna gjennom tollsatsane: Torsken har same pris, anten han er norsk eller russisk fiska. Men det som har virka inn på prisen, har vore tilgangen på Alaska-sei.

Importen av Alaska-sei auka frå 12.619 tonn til 63.062 tonn. Prisen gjekk samstundes ned med gjennomsnitteleg fem prosent. I tillegg gjekk prisen på frossen seifilet ned til under 15 prosent av 1992-prisane, medan prisen på lysingfilet gjekk ned med 9,5 prosent. Prisnedgangen på frossen torskefilet var gjennomsnitteleg 16 prosent.

– Alaska-seien er billegare enn torsken. Rett nok er forbrukarane viljuge til å betale litt meir for torsk enn for sei, men ikkje så veldig mykje meir. Og tyskarane er veldig prismedvitne, seier Ødegaard.

Sjølv om det i 1993 vart omsett fisk og fiskeprodukt for 45 milliardar kroner i Tyskland, har også den tyske fiskerinæringa fått merke hard konkurranse og sterkt prispress dei siste åra, ikkje minst på grunn av billeg importfisk. I 1993 gjekk prisane frå produsent ned, spesielt på ferskfisk, og i løpet av første halvår av 1994 gjekk grossistprisane ytterlegare ned med 3–5 prosent, syner tal frå tyske styresmakter som Ødegaard har samla i ein fersk rapport om utviklinga i den tyske fiskerinæringa.

Meir fisk, mindre pengar

Industrien veks, og i Aust-Tyskland skjer det no ein kraftig omstrukturering av næringa, der det meste av industrien no er privatisert. Men samla resultat for fiskerinæringa fekk i 1993 karakteren «Ikkje tilfredsstillande» av tyske styresmakter. Dei slår fast at konsentrasjonsprosessen i handelen og dei endringane i distribusjonen som kom i kjølvatnet, tvang fram fordyrande betring av hygiene, investering i forenkling av arbeidsprosessane, ny teknologi og betre avfallshandtering. Desse utgifter vart ikkje tent inn att gjennom sal av fiskeprodukt, sjølv om det i 1993 vart bearbeidd fiskeprodukt for 11,6 milliardar kroner i Tyskland, ein produksjonsauke på vel 10 prosent sidan året før. 45.000 menneske var i 1993 sysselsett i fiskerinæringa. Det er 118 bedrifter med meir enn ti tilsette, med 12.610 tilsette. 14 prosent av dei jobbar i bedrifter i tidlegare DDR. Fiskeprodukt gav i 1993 ein totalomsetnad på 46,6 milliardar kroner.

Men medan tysk fiskeindustri generelt stadig får meir å gjere, vert den tyske fiskeflåten stadig mindre. Til dømes tente trålfiskarane 8,4 prosent mindre enn året før. Ein viktig årsak var den kraftige reduksjonen i fangstmengde, på grunn av restriktiv kvotepolitikk og etterkvart ein sterk nedbygging av den tyske fiskeflåten. Likevel tok dei i land 259.000 tonn ferskfisk, 107.000 tonn frå trål og 152.000 tonn kystfisk.

Importen dominerer

Utan importfisk hadde den tyske marknaden vorte sveltefora på fisk. Berre ein femtedel av fisken som vert konsumert i Tyskland, kjem frå eigne fiskebåtar. Utanom sei og torsk, hadde dei tyske ilandføringane lite å seie for marknaden. I 1993 utgjorde leveransene frå andre EU-land og tredjeland 1,3 milliardar tonn fangsvekt. I Tyskland går importen for det meste i regi av store grossistar: Dei hadde ansvaret for fisk til ein verdi av 14,5 milliardar kroner, medan importørar sto for fisk til 12,6 milliardar kroner. For både grupper var det ein verdinedgang på 10 prosent i høve til året før.

Slik vert leveransane fordelt:

Leverandørland av fisk og fiskeprodukt til Tyskland i prosent i 1993 (totalverdi: 12,6 milliardar kroner)

EU-land:	Tredjeland:
Danmark..... 20%	Norge 20%
Nederland..... 7%	Island..... 7%
Frankrike 2%	Thailand 6%
Storbritannia 2%	Polen 5%
Spania 2%	Russland 3%

Kilde: Fischwirtschaftliches Marketing-Institut.

Ålesund
Din servicehavn

ÅLESUND TRÅLSERVICE AS
Holmen - 6006 Ålesund Telefon: 70 13 03 70
Fax: 70 13 16 91

ALT I TRÅL

*Snurrevad, Dynema,
Dura wire, 6-lagt wire, rustfri wire,
jernvare og utstyr.
Talurit: 2mm til 56 mm.
Socket støping.
Langspleis og vanlig spleis*

DIN KONTAKT FOR KULDEANLEGG
OG SERVICE

- Service
- Reservedeler
- Montasje
- Kuldemedium

Gangstøvlka, Postboks 5017, 6021 Ålesund
Telefon 70 13 70 90. Fax 70 13 70 95

*Et kaldt
alternativ*

J. WEIBERG GULLIKSEN

Sørnesgt., 6009 Ålesund
P.O.Box 5094 Larsgården, 6021 Ålesund, Norway
Tel. +47 70 13 78 00 - Fax +47 70 13 75 28

*Vi står til tjeneste døgnet rundt -
året rundt*

VOLVO PENTA **ULSTEIN**
Ulstein Bergen

ØDEGAARD
BERGING A.S

Skarbøvik - 6006 Ålesund

Innen havnen betjener vi det meste

- Buksering • Lektortransport • Dykkertjeneste
- Slep • Flytekraner

Tlf.: 70 12 19 42 Vakt tlf.: 70 15 55 80/94 66 21 66

Fax.: 70 12 19 43 70 27 63 95/94 66 23 07

10 slepe- og bergningsbåter • 2 flytekraner 170 TSVL

20 lektre 50 - 3300 TDV

24 TIMERS BEREDSKAP

FG

NR. 12
1994

Namnlaus laks til redde kundar

Tekst og foto: Ingebjørg Jensen

Han har merka oppgangen i salet av norsk laks, dagleg leiar Reinhard Winther i Norfisk Delikatessen i Berlin. Bedrifta tar imot fersk norsk laks, og gjer han til delikat røykelaks i egne lokale. Men det er ikkje alltid ein kan lese det norske opphavet på pakken som kjem frå Norfisk: Dei veljer å gå stille i dørene og stryk norsk flagg og namn når kundane ønsker det.

Helst vil ikkje Winther ha så mykje snakk om kvalfangst og boikott:

– Vi har tre kategoriar kundar: Dei fleste er dei som tar imot norsk laks og skriv Norge på pakka, så er det dei som ikkje vil ha norsk laks i det heile, og til sist dei som kjøpar norsk laks, men ikkje vil at det skal stå på kvar han kjem i frå i tilfelle forbrukarane reagerer, seier Winther.

Opphavet ikkje viktig

Storkjeden Tengelmann boikottar framleis norske varer, det same gjer Reichelt, den dominerande kjeda i Berlin og omegn. Dei vil helst berre kjøpe skotsk laks, og Norfisk sel ingenting til det store handelshuset KDW i sentrum av byen, der ein heil etasje er sett av til fisk og fiskeprodukt.

– Grossistane lar seg påvirke av miljøørsla. Til dømes er det ein stor handelskjede her som har kjøpt hønseegg frå ein stor produsent, no gjer dei det ikkje lenger, fordi dei handsamer dyra dårleg. Kvifor boikotter vi ikkje japanske bilar? Nei, for Norge er mindre, og enklare å angripe!

– *Kristin Ødegård meiner det er eit problem når norsk laks vert seld utan at ein får vite kvar han kjem i frå...*

– Laks har vorte eit masseprodukt. Laksen kan vere irsk, chilensk, kanadisk eller skotsk, det viktigaste er at folk veit at det er Salmon Salar. Opp-

– Skottane er best i marknadsføring, men norsk laks har like god kvalitet, seier dagleg leiar Reinhard Winther ved Norfisk Delikatessen i Berlin. (Foto: Ingebjørg Jensen)

havslendet er ikkje så viktig som nordmenn trur. I 1986–87, då Norfisk vart starta, var det svært viktig. Då var «norsk laks» eit kvalitetsmerke. Ikkje no lenger. No vil heller forbrukarane seie at skotsk laks er det same som kvalitet. Eg synest den skotske marknadsføringa er mykje betre enn den norske.

Norfisk Delikatessen kjøpe norsk laks med hovud og hale og gjer foredlinga sjølv. Men ikkje fordi tyskarane vil ha han annleis enn det norske røykerier gjer:

– Vi starta samarbeid med Stabburet, så trakk dei seg ut. No gjer vi det sjølv, men røyker han framleis på skandinavisk vis. Eg synest det er veldig godt.

Arrogant markedsråd

Winther meiner nordmennene sjølv har ein del av skulda for at skotsk laks er i ferd med å ta over kvalitetsstampelet:

– Eg meiner at FOS og Markedsrådet, som var ansvarlege for marknadsføringa tidlegare, oppførte seg altfor arrogant i Tyskland. Dei følgde ikkje opp marknadsføringa aktivt med samarbeid med dei store tyske handelskjedene, til dømes kørde dei store annonsekampanjar i avisene utan å rådføre seg med tyske firma. Dei meinte det var nok å sette inn bilete av norsk laks i avisene. Idiotisk! Dei pøste ut ein masse pengar utan å tenke på om det var lurt å annonsere overalt. Istaden kunne pengane ha vore nytta i utvalde regionar, i samarbeid med til dømes med oss eller med handelskjeder her i Berlin. Vi måtte starte frå grunnen av. Men no er samarbeidet betre, seier Winther, som har jamnleg kontakt med Eksportrådet for fisk i Hamburg.

Sjølv om Winther meiner skottane har reist avgarde med kvalitetsstampelet, er han ikkje samd i at kvaliteten på skotsk laks er betre enn på det norske laksekjøtet:

– Eg meiner at norsk laks er like god. Den skotske har kanskje mindre fett, eg veit ikkje om det skuldast klima eller foring. Eg har hatt kontakt med tre- fire norske produsentar over år, og dei har til dømes ein hygienestandard som eg ikkje har sett maken til i Skotland. Det er marknadsføringa som skottane er best til, kanskje også fordi dei har mindre produksjon.

Ubereknelege nordmenn

Winther fortel at importørane av norsk laks slit med EU-reglane om minstepris, som vert strengt praktisert i Tyskland. Samstundes har han inntrykk av at det vert tatt svært lett på i til dømes Italia.

Eit anna problem er ubereknelege norske oppdrettarar:

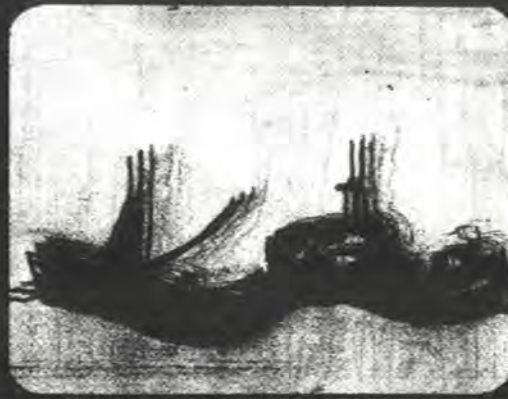
Det er ikkje lett å spå kva norske oppdrettarar kjem til å gjere med laksen, og kva prisar som er i vente, seier Winther:

– I førstninga av september lagar eg kontrakter som gjeld heilt fram til påske til faste prisar – ingen problem med skottane. Då er det ein anna sak med norske oppdrettarar: Når prisen er høg, slaktar alle laksen sin. Først når prisen raser ned att, stoppar dei slaktinga. Ingen plan! Nordmenn er ubereknelege når det gjeld pris, men pålitelege når det gjeld leveransar, og dei er venlege og korrekte, seier Winther.

– *Dersom du kunne velje, hadde du då helst vald skotsk laks?*

– Prisenivået hos skottane ligg høgare, og ein venjer seg til den norske ustabiliteten! Skulle skottane sine prisar råde, ville konsumet gå attende, og skottane klarar ikkje å tilfredsstille etterspuraden.

Sjekk heller antennen før du gir TV-mottakeren på båten

Håpløse TV-bilder og elendig radiolyd skyldes gjerne dårlig eller varierende styrke på TV- og radiosignalene. Selv med verdens beste mottakere om bord, er det lite å gjøre med dette. Med mindre du velger å knytte mottakerne til vår legendariske ETRONIC TV/FM-antenne for skip, en rundtvirkende antenne som holder mål under de mest ekstreme mottaksforhold. For mottak og distribusjon av LMK-signaler, bør du satse på vår aktive WBA-3A-antenne. Dette er en hendig liten sak som er lett å plassere, i motsetning til den tradisjonelle pisk-antennen. Når det gjelder forsterker- og fordelingsystemer finner du neppe bedre alternativer enn TRIAX eller MAC 3000. Med vår solide erfaring fra utvikling og konstruksjon av antenne- og fordelingsanlegg for skip, hjelper vi deg med løsningsforslag som gir optimal gjengivelse på TV og radio. Spør derfor din elektroleverandør eller installatør om våre antenneløsninger.

KOHLEN & REDSETH AS

JBK

JØRN B. KNUTSEN AS
Postboks 99, 5305 FLORVÅG
Tlf. 56 14 40 11, Fax: 56 14 39 39

Aqua Nor'95 – mot rekorddeltagelse!

Trondheim 9.–12. august 1995

Det er fortsatt ledig utstillingsareale, men arrangøren kan allerede konstatere at også Aqua Nor'95, på linje med Nor-Fishing'94, ser ut til å bli større og viktigere enn på flere år. Ved utgangen av oktober var det inngått kontrakter for mer enn 60% av det totale messearealet på 10.000 m². Akvakulturnæringen har i de siste årene vært igjennom en vanskelig periode, men ny økonomisk vekst, fornuftig forvaltning og gode resultater gjennom forskning gjør at vi igjen kan se lysere på fremtiden. Det går mot et rekordår for norsk akvakulturnæring med en total eksport som ventes å komme opp i mer enn 7 milliarder NOK innen utgangen av 1994.

På Aqua Nor'93 deltok 350 firma på 173 stands. Disse kom fra 24 nasjoner og presenterte siste nytt innen havbruksteknologi, fiskehelse, kvalitetskontroll, finansiering, forskning, foredling m.m. Slik blir det også for

Aqua Nor'95. Flere påmeldinger fra utenlandske utstillere er allerede registrert, og det er ingen tvil om at Aqua Nor'95 vil bli en ny stor internasjonal arena både for utstillere og besøkende.

Aqua Nor er den ledende messe innen akvakultur i verden, og neste år forventes større deltagelse fra utlandet enn noen gang. Dette skyldes i stor utstrekning at European Aquaculture Society – EAS – for første gang arrangerer sin store internasjonale fagkonferanse «Aquaculture Europe» i samarbeid med Aqua Nor i Trondheim. Mellom 500 og 1.000 deltagere fra hele verden er ventet til konferansene. Kvalitet i produksjon og videreutvikling av produkter fra akvakulturnæringen vil stå som sentrale tema.

Aqua Nor'95 og Aquaculture Europe'95 blir et unikt forum for markedsføring, kontakt, dialog og utveksling av kunnskap mellom forskere, oppdrettere og foredlingsindustri.

Årsmøte i NFPPF

Norske Fiskeoppdrettsutstyrers Produsenters Forening (NFPPF) har holdt sitt årsmøte og valgt følgende styre:

Knut Molaug, AKVA AS, formann
Svein Ove Rabben,
Rabben Fiskerredskap AS

Børge Solvang, VINN
Oddbjørn Larsen, Aqualine AS
Harald Mong, Egersund Trål AS

Foreningen har ansatt Kjell Tømmerås som sekretær til å ivareta den daglige drift. NFPPF har sekretariat i Oslo.

Hollandske fiskere helseundersøkes

Det hollandske Fiskeridirektoratet har bestemt at fiskerne i landet skal gjennomgå en årlig helseundersøkelse. Den hollandske fiskeriorganisasjonen har imidlertid sagt klart fra om at en slik undersøkelse hvert år er overflødig. Den koster både for mye og tar for lang tid, hevdes det. Det hollandske Fis-

keridirektoratet har basert sin avgjørelse på at fiskere lider av for høyt blodtrykk, kolesterol og for høyt blodsukkerinnhold, sammenlignet med andre yrkesgrupper i Holland. Dette blir bekreftet av en nylig gjennomført undersøkelse.

PML

Storbåtundersøkelsen for 1993

BEDRING I LØNNSEVNE FOR HELÅRS DREVNE FISKEFARTØY OVER 13 METER LENGSTE LENGDE FRA 1992 TIL 1993

Gjennomsnittlig lønnsevne pr. årsverk for helårsdrevne fiskefartøy på 13 meter lengste lengde og over gikk opp fra kr. 195.400 i 1992 til kr. 221.000 i 1993. En økning på 13 prosent. Disse fartøyene står for omlag 85 prosent av førstehåndsverdien i de norske fiskerier og mer enn 50 prosent av samlet antall årsverk. Lønnsevnen pr. årsverk gikk opp både for fartøy innen «sildefiskeriene» og fartøy inne «torskefiskeriene». Fartøy som drev «sildefiskerier» hadde en lønnsevne pr. årsverk på kr. 270.700 i 1993 mot kr. 203.400 i 1992, en økning på 33 prosent. Fartøy som drev «torskefiskerier» (inkludert rekefiske) hadde en gjennomsnittlig lønnsevne pr. årsverk i 1993 på kr. 209.800 mot kr. 195.400 i 1992, en økning på vel 7 prosent. Lønnsevnen viser hvor mye virksomheten er i stand til å betale innsatsfaktoren arbeidskraft, når alle driftskostnader og beregnede kapitalkostnader, unntatt lott og hyre, er dekket. Tilsvarende undersøkelse er også utarbeidet for fartøy i størrelsen 8,0–12,9 meter lengste lengde.

Arbeidsgodtgjørelsen pr. årsverk for alle fartøy var i 1993 kr. 284.200 mot kr. 277.300 i 1992. En økning på vel 2 prosent. Arbeidsgodtgjørelsen pr. årsverk var, på samme måte som i 1992, vesentlig høyere i «sildefiskeriene» enn i «torskefiskeriene». Arbeidsgodtgjørelsen pr. årsverk viser hvor mye et mannskapsmedlem, som står ombord i hele fartøyets driftstid, i gjennomsnitt får utbetalt i form av hyre, lott og proviant.

Et årsverks lengde tilsvarer fartøyenes gjennomsnittlige driftstid. Bruk av avløsningsmannskap, spesielt innen havfiskeflåten, innebærer at det står mer enn en fisker bak hvert årsverk for denne delen av flåten. Arbeidsgodtgjørelse og lønnsevne pr. fisker er derfor en del lavere enn arbeidsgodtgjørelse og lønnsevne pr. årsverk for den del av flåten som benytter utskiftningsmannskap. Gjennomgående er antall arbeidstimer høyere i havfiskeflåten enn i kystflåten. I følge arbeidstidsundersøkelsen 1989 er differansen mellom lønnsevne og arbeidsgodtgjørelse pr. årsverk og pr. fisker betydelig for enkelte fartøygrupper.

Oppfisket kvantum i de norske fiskerier var 1 prosent lavere i 1993 enn i 1992, mens førstehåndsverdien gikk opp med 2,5 prosent i perioden. Kvantum av torskeartet fisk gikk opp med 12 prosent, mens kvantum av sildearter gikk ned med 6 prosent. Nedgangen i oppfisket kvantum

av sildeartene skyldes nedgang i lodde- og øypålkvantumet. Gjennomsnittsprisen for de fleste arter gikk ned fra 1992 til 1993. Størst var prisnedgangen for brisling, hyse og torsk.

Typiske havfiskegrupper hadde høyest gjennomsnittlig lønnsevne i 1993. Følgende grupper hadde en lønnsevne pr. årsverk over 275.000 kroner i 1993; ringnotsnurpere med kolmulesesong, fartøy som driver garnfiske i Nordsjøen, banklinefartøyene i Sør-Norge, torskestrålere med ombordproduksjon, havrekestrålere med fryseri og ferskfiskestrålere over 250 BRT.

Til tross for økte torske- og hysekvoter i 1993 førte lavere priser til reduserte inntekter og dermed lavere lønnsevne pr. årsverk fra 1992 til 1993 for den konvensjonelle kystflåten. For kystrekeflåten var det en forbedring i gjennomsnittlig lønnsevne pr. årsverk fra 1992 til 1993, unntatt for fartøy som driver ren reketråling i Sør-Norge.

Innen «sildegruppene» var det ringnotfartøyene sett under ett som hadde en vesentlig bedring i gjennomsnittlig lønnsevne pr. årsverk. I gjennomsnitt økte lønnsevnen pr. årsverk med omlag 46 prosent fra kr. 239.600 i 1992 til kr. 341.300 i 1993. Det var spesielt ringnotsnurpere med kolmulesesong som hadde en sterk økning i gjennomsnittlig lønnsevne fra 1992 til 1993. Dette skyldes økte inntekter, reduserte kostnader og lavere gjennomsnittlig antall årsverk. Industristrålerne og kystnotfartøyene har vesentlig lavere gjennomsnittlig lønnsevne pr. årsverk enn ringnotfartøyene og trekker lønnsevnen ned for «sildegruppen».

Geografisk sett var det fartøyene fra vestlandsfylkene Møre og Romsdal og Sogn og Fjordane som hadde høyest gjennomsnittlig lønnsevne pr. årsverk i 1993 (over kr. 250.000). Den høye lønnsevnen for fartøy fra disse fylkene har sammenheng med stort innslag av banklinefartøy i Sogn og Fjordane, småstrålere og havfiskefartøy i Møre og Romsdal. Gjennomsnittlig lønnsevne pr. årsverk gikk opp for fartøy fra Troms, Nordland, Møre og Romsdal, Sogn og Fjordane og Rogaland fra 1992 til 1993. Størst økning hadde fartøy fra Møre og Romsdal med en gjennomsnittlig lønnsevne pr. årsverk i 1993 på kr. 303.100. Dette er en økning på 35 prosent fra 1992.

Undersøkelsen bygger på regnskap fra ialt 431 av de vel 1.400 helårsdrevne fartøyene i denne størrelsen i 1993.

DRIFTSRESULTATET I 1993

*Sammendrag***Datagrunnlaget**

Driftsresultatene i meldingen for 1993 bygger på opplysninger fra i alt 431 fartøyregnskap. Tilsvarende tall i 1992-meldingen var 411 fartøyregnskap. Fartøyregnskapene i 1993-undersøkelsen kommer fra i alt ca. 30 prosent av de helårsdrevne fiskefartøy i størrelsen 13 m l.l. og over. Ifølge en særskilt aktivitetsundersøkelse som Fiskeridirektoratet utførte i 1992 var det i alt 1.304 helårsdrevne fiskefartøy i størrelsen 13 m l.l. og over. Ved utgangen av 1993 var det innført 1.626 fartøy i Merkeregisteret i denne størrelsesgruppen.

Det er noen få mindre endringer i fartøygrupperingen etter driftsform i 1993-undersøkelsen i forhold til forrige års undersøkelse idet gruppe 004 og 005 er blitt slått sammen til en ny gruppe 004, og gruppe 010 og 011 er blitt slått sammen til en ny gruppe 010. En viser til kap. G for nærmere omtale.

Resultater på landsbasis

Samlet førstehandsverdi i de norske fiskerier var 6,0 milliarder i 1993, mot 5,9 milliarder i 1992. Landet kvantum gikk ned fra 2,6 millioner tonn i 1992 til 2,57 millioner tonn i 1993. Gjennomsnittsprisen gikk ned for alle fiskeslag bortsett fra lodde, makrell, blåkveite og kveite.

Gjennomsnittlig bruttoinntekt pr. fartøy i Budsjettmyndens lønnsomhetsundersøkelse for helårsdrevne fiskefartøy i størrelsen 13 m l.l. og over viste bare mindre endringer fra 1992 til 1993 da bruttoinntekt gikk opp med omlag 1 prosent. Omlag 96 prosent av bruttoinntekten består av fangstinntekt. De øvrige 4 prosent er rentesubsidier, kontraheringstilskudd og diverse andre inntekter (renteinntekter, slepeinntekter, erstatninger, leieinntekter m.m.).

Kostnadene pr. fartøy viste også, på samme måte som bruttoinntekt, bare mindre endringer fra 1992 til 1993. Kostnadene gikk ned fra kr 2.969.525 i 1992 til kr 2.901.956 i 1993.

Utviklingen i enkeltkostnader varierte fra 1992 til 1993. Den største relative økning fra 1992 til 1993 viste kostnadene til leid arbeidshjelp med 31 prosent, diverse assuranser med 29 prosent, og diverse uspesifiserte kostnader med 21 prosent. En viktig kostnadspost som drivstoff gikk opp med 5 prosent fra kr 390.565 til kr 410.072, mens kostnader til produktavgift gikk opp med 3 prosent fra kr 130.751 til kr 134.537. Økningen skyldes oppgang i gjennomsnittlig fangstinntekt fra 1992 til 1993. Den største relative nedgang fra 1992 til 1993 viste kostnadene til assurance på redskap med 53 prosent, kalkulerte renter på egenkapital med 39 prosent og rentekostnader med 24 prosent. Rentekostnader gikk i perioden ned fra kr 552.840 i 1992 til kr 423.210 i 1993. Reduksjonen

i rentenivået har medført lavere rentekostnader og kalkulerte renter på egenkapitalen i 1993 enn i 1992. For de andre kostnadspostene var det bare mindre endringer.

Ser en på de enkelte kostnadsposters betydning viser tallmaterialet at beregnede avskrivninger på fartøyet er den klart viktigste posten. Posten beregnet avskrivning på fartøyet utgjorde omlag 20 prosent av totalkostnadene. Andre viktige kostnadsposter som vedlikehold på fartøy, rentekostnader, drivstoff og vedlikehold på redskap utgjorde henholdsvis 16 prosent, 15 prosent, 14 prosent og 8 prosent.

Gjennomsnittlig lønnsevne pr. årsverk gikk opp med 13 prosent fra 1992 til 1993, fra kr 195.416 i 1992 til kr 221.028 i 1993.

Deler en fartøyene i undersøkelsen inn i hovedgruppene «torskefiskerier» og «sildefiskerier» viser resultatene at fartøy i «torskefiskeriene» hadde en økning på 7 prosent i lønnsevnen pr. årsverk, mens lønnsevnen pr. årsverk for fartøy i «sildefiskeriene» økte med hele 33 prosent fra 1992 og 1993. Også diversegruppen 031 «Andre helårsdrevne fartøy» hadde en stor økning i gjennomsnittlig lønnsevne pr. årsverk med 45 prosent. Disse fartøyene driver en kombinasjon av fiskerier som gjør at de ikke naturlig kan defineres inn i hovedgruppene «torskefiskerier» eller «sildefiskerier».

Den gjennomsnittlige arbeidsgodtgjørelsen pr. årsverk gikk også opp, fra kr 277.280 i 1992 til kr 284.152 i 1993.

Et årsverks lengde tilsvarer fartøyets gjennomsnittlige driftstid. Bruk av avløsningsmannskap innebærer at det står mer enn en fisker bak hvert årsverk. Arbeidsgodtgjørelse og lønnsevne pr. fisker vil således bli noe lavere enn arbeidsgodtgjørelse og lønnsevne pr. årsverk for den del av flåten som benytter avløsningsmannskap. Gjennomgående er antall arbeidstimer pr. årsverk høyere i havfiskeflåten enn i kystfiskeflåten.

Resultater etter driftsform

Bortsett fra lodde og øyepål viser fangststatistikken en klar økning i landet kvantum for alle arter innen «sildefiskeriene». Størst var økningen i landet kvantum sild med 54 prosent fra 1992 til 1993, deretter kom landet kvantum av brisling som økte med 45 prosent i perioden. Gjennomsnittsprisene gikk ned for alle arter innen «sildefiskeriene» bortsett fra prisen på lodde og makrell. Prisen på makrell gikk opp med 27 prosent fra 1992 til 1993.

Resultatene fra lønnsomhetsundersøkelsen 1993 viser at fartøy som driver «sildefiskerier» totalt sett hadde en økning på 33 prosent i gjennomsnittlig lønnsevne pr. årsverk fra 1992 til 1993. Gjennomsnittlig lønnsevne pr. årsverk for fartøy innen «sildefiskeriene» var kr 270.663 i 1993 mot kr 203.431 i 1992.

Industriålfiske hadde også i 1993 en nedgang i gjennomsnittlig lønnsevne pr. årsverk. Gjennom-

Småtrålerflåten økte sin lønnsevne fra 1992 til 1993, og ligger fortsatt over landsgjennomsnittet i lønnsomhet.

snittlig lønnsevne pr. årsverk var kr 110.775 1993 mot kr 154.069 i 1992, en nedgang på 28 prosent. Industritrålfiske har i 1993 den lavest gjennomsnittlige lønnsevne pr. årsverk for fartøy innen «sildefiskeriene»; i 1991 var situasjonen motsatt da denne gruppen innenfor «sildefiskeriene» hadde klart høyest lønnsevne pr. årsverk. Nedgangen i lønnsevne pr. årsverk skyldes at inntektsreduksjonen var større enn kostnadsreduksjonen. Reduksjonen i inntektene er hovedsakelig forårsaket av reduserte kvoter av lodde i Barentshavet samt lavere landet kvantum av øyepål. I tillegg var det prisnedgang på øyepål og tobis. Nedgangen i rentekostnader på fremmed- og egenkapital og kostnader til vedlikehold på fartøy ga lavere kostnader i 1993 enn i 1992.

Fartøy som drev kystnotfiske etter brisling, mussa og småsild opplevde en oppgang i gjennomsnittlig lønnsevne fra 1992 til 1993. Gjennomsnittlig lønnsevne pr. årsverk gikk opp fra kr 111.388 1992 til kr 163.180 i 1993, dvs. en økning på omlag 46 prosent. Grunnen til dette er høyere fangstinntekter som følge av høyere landet kvantum av sild i 1993.

Ringnotgruppen sett under ett kan vise til en vesentlig bedring i lønnsevnen fra 1992 til 1993. Gjennomsnittlig lønnsevne i 1993 var kr 341.311 mot kr 239.640 i 1992, en økning på hele 42 prosent. Økningen i lønnsevne skyldes at inntektene økte med 11 prosent, mens kostnadene i perioden ikke økte med mer enn vel 4 prosent. Det var også en liten nedgang i gjennomsnittlig antall årsverk fra 1992 til 1993. Inntektene gikk opp fra

12,6 millioner kroner i 1992 til 14 millioner kroner i 1993. Kostnadene økte i samme periode fra 10,1 millioner kroner i 1992 til 10,5 millioner kroner i 1993.

For ringnotfartøy uten kolmulesesong var lønnsevnen pr. årsverk omtrent lik for de ulike fartøygruppene (021–023), cirka kr 260.000. De minste ringnotfartøyene med en konsesjonskapasitet under 6.000 hl hadde en økning i gjennomsnittlig lønnsevne pr. årsverk fra kr 164.799 i 1992 til kr 260.656 i 1993, dvs. en økning på 58 prosent. Dette skyldes at inntekten økte med 20 prosent, mens kostnadene økte med vel 9 prosent fra 1992 til 1993. Også ringnotfartøy med konsesjonskapasitet mellom 6.000 hl og 7.999 hl opplevde en klar bedring i lønnsevnen i perioden. For ringnotfartøy med konsesjonskapasitet over 8.000 hl var det en nedgang i gjennomsnittlig lønnsevne fra 1992 til 1993. For fartøy i denne gruppen var den relative kostnadsøkningen større enn den relative inntektsøkningen, samt at gjennomsnittlig antall årsverk økte fra 10,9 i 1992 til 11,6 i 1993. Ringnotfartøy med kolmulesesong hadde en sterk økning i gjennomsnittlig lønnsevne fra 1992 til 1993. Gjennomsnittlig lønnsevne pr. årsverk gikk opp fra kr 262.838 i 1992 til kr 488.25 i 1993, en oppgang på vel 85 prosent. Dette skyldes at inntektene økte med vel 6 prosent, kostnadene ble redusert med nesten 5 prosent og det gjennomsnittlig antall årsverk gikk ned fra 11,4 1992 til 9,9 i 1993. Økte inntekter for ringnotflåten skyldes høyere landet kvantum av makrell, sild og kolmule. Prisene har gått noe ned

i perioden for sild og kolmule, mens prisen på makrell har økt med 27 prosent fra 1992 til 1993. Prisfallet for sild og kolmule er imidlertid mindre enn økningen i landet kvantum slik at nettoeffekten på inntektssiden er positiv i perioden.

Gjennomsnittlig lønnsevne pr. årsverk for fartøy i «torskefiskeriene» gikk opp med omlag 7 prosent fra 1992 til 1993, fra henholdsvis kr 195.431 pr. årsverk i 1992 til kr 209.781 pr. årsverk i 1993. Det var stor variasjon fra fartøygruppe til fartøygruppe når det gjelder både lønnsevne pr. årsverk i 1993 og utviklingen i denne størrelsen fra 1992 til 1993.

Landet kvantum av torsk, hyse, sei, blåkveite og kveite gikk opp fra 1992 til 1993, mens landet kvantum av brosme, lange og annen «torskefisk» gikk ned. Økningen i kvantumet var størst for torsk som gikk opp med 24 prosent, mens kvantumet av annen «torskefisk» gikk ned med 12 prosent fra 1992 til 1993.

Industrietrålerne ble den fartøygruppen i sildefiskeriene som hadde lavest lønnsevne i 1993, går det fram av Budsjett- nemndas lønnsomhetsundersøkelse.

Landet kvantum reke og skalldyr gikk opp med 5 prosent i perioden, mens prisen i gjennomsnitt gikk ned med 6 prosent. Alle arter innen «torskefiskeriene» bortsett fra blåkveite og kveite hadde lavere pris i 1993 enn i 1992. Størst var nedgangen i gjennomsnittsprisen for hyse og torsk, som gikk ned med henholdsvis 19 og 16 prosent.

Høyeste lønnsevne pr. årsverk innen «torskefiskeriene» i 1993 hadde fartøygruppe 030 «Garnfiske i Nordsjøen. Hele landet», med en lønnsevne pr. årsverk på kr 391.476 i 1993, en forbedring fra kr 337.095 i 1992. Bedringen skyldes noe høyere inntekter og noe lavere kostnader i 1993 enn i 1992, samt at gjennomsnittlig antall årsverk er redusert fra 9.8 i 1992 til 9.3 i 1993.

Også fartøygruppe 008 «Banklinefiske. Sør-Norge» hadde et godt år i 1993 med en lønnsevne pr. årsverk på kr 367.815. Dette er en forbedring

på nesten 17 prosent fra 1992, da lønnsevnen pr. årsverk var kr 315.422. Årskjen er først og fremst at inntektøkningen har vært større enn kostnadsøkningen. Denne fartøygruppen har tradisjonelt hatt en lønnsevne pr. årsverk klart over gjennomsnittet, og det har den også i 1993, men er fortsatt lavere enn i 1991 da lønnsevnen pr. årsverk var kr 394.071.

Torsketrålere med ombordproduksjon har fra 1992 til 1993 hatt en sterk økning i gjennomsnittlig lønnsevne pr. årsverk. Tidligere år har denne gruppen vært med på å trekke ned gjennomsnittlig lønnsevne pr. årsverk, men for 1993 er gruppen med på å trekke opp gjennomsnittet for «torskefiskeriene». Gjennomsnittlig lønnsevne pr. årsverk var kr 327.822 i 1993 mot kr 158.954 i 1992, en forbedring på vel 106 prosent. Dette skyldes først og fremst at inntektene har økt med hele 16 prosent fra 1992 til 1993. Kostnadene er omtrent like i 1992 og 1993. Posten diverse uspesifiserte kostnader har hatt en økning på nesten 65 prosent fra 1992 til 1993. Dette skyldes at denne posten også inneholder agiotap på valutaplasseringer. Denne kostnadsøkningen blir motvirket av reduserte rentekostnader på fremmed- og egenkapital, med henholdsvis 36 og 45 prosent.

Ferskfisktrålerflåten og småtrålerflåten har, som i 1992, en lønnsevne pr. årsverk som ligger over landsgjennomsnittet. Både ferskfisktrålerflåten og småtrålerflåten hadde en økning i gjennomsnittlig lønnsevne pr. årsverk fra 1992 til 1993. Ferskfisktrålerne hadde en økning i lønnsevne pr. årsverk fra 1992 til 1993 på 6 prosent. Gjennomsnittlige bruttotinntekter økte med 2 prosent, mens kostnadene bare økte med 1 prosent.

Gjennomsnittlig lønnsevne pr. årsverk for småtrålerne var kr 226.759 i 1993 mot kr 205.622 i 1992. Dette var litt over gjennomsnittet for alle fartøy sett under ett. Lønnsevnen økte med 10 prosent til tross for reduserte inntekter med 6 prosent. Dette skyldes at kostnadene ble redusert mer enn inntektene. Kostnadene gikk ned med hele 13 prosent fra 1992 til 1993. Det er ellers viktig å legge merke til at antall regnskap som er med i undersøkelsen er gått opp fra 6 regnskap i 1992 til 14 regnskap i 1993-undersøkelsen.

Fartøy som drev bankfiske med line, garn og snurrevad i Nord-Norge hadde en lønnsevne pr. årsverk i 1993 som lå langt under landsgjennomsnittet. I 1993 var lønnsevnen pr. årsverk på kr 119.190 mens den i 1992 var kr 211.353. I 1992 var lønnsevnen i denne gruppen over landsgjennomsnittet. Dette skyldes reduserte inntekter med 10 prosent samtidig som kostnadene økte med 9 prosent.

For fartøygruppene som driver havfiske etter reke, var det gruppe 016 «Havretrålere med fryseri, unntatt fartøyene med rekekvote for fiske i grønlandske farvann. Hele landet» som hadde den høyeste lønnsevne pr. årsverk i 1993 med kr 277.880. Lønnsevnen økte med 42 prosent fra 1992 til 1993 for denne fartøygruppen. Lønnsevnen økte til tross for at inntektene ble redusert med 10 prosent. Kostnadsreduksjonen var på

hele 23 prosent og bidro dermed til økt lønnsevne. Nesten alle kostnadspostene ble redusert fra 1992 til 1993. Fartøygruppe 018 «Havreketrålere uten fryseri. Hele landet» hadde en økning i gjennomsnittlig lønnsevne fra kr 76.826 i 1992 til kr 212.547 i 1993, en økning på 177 prosent. Høyere inntektsøkning enn kostnadsøkning har gitt bedret lønnsevne. Fartøygruppe 016 og 018 skiller seg klart fra hverandre både når det gjelder totale inntekter, totale kostnader og gjennomsnittlig bemanning, men forskjellen i lønnsevne pr. årsverk er mindre i 1993 enn i 1992.

I 1992 hadde fartøygruppe 017 «Reketrålere med kvote i grønlandske farvann» høyest lønnsevne pr. årsverk innen «torskefiskeriene». For 1993 hadde denne gruppen en stor nedgang i lønnsevnen, fra kr 362.513 i 1992 til kr 216.668 i 1993, en nedgang på nesten 60 prosent. Gjennomsnittlig lønnsevne for gruppe 017 er i 1993 under gjennomsnittet for alle fartøy sett under ett. Dette skyldes i hovedsak at kostnadene har økt mer enn inntektene. Det er spesielt posten diverse uspesifiserte kostnader som har gitt den store kostnadsøkningen. Som nevnt ovenfor inneholder denne posten agiotap på valutaplasseringer, og fartøy i denne gruppen har i gjennomsnitt en stor andel lånekapital i utenlandsk valuta.

Fartøygruppene i «torskefiskeriene» en har drøftet ovenfor omhandler fartøy som driver havfiske etter torskeartet fisk og reker. Lønnsevnen pr. årsverk for disse gruppene er stort sett over gjennomsnittet dersom en ser alle fartøy i undersøkelsen under ett.

Når det gjelder fartøy i kystgruppene som driver «torskefiskerier» hadde disse en lønnsevne pr. årsverk som ligger under gjennomsnittet. Av kystgruppene er det fartøygruppe 004 «Linefiske på kysten og kystbankene. Nord-Norge» som har høyest lønnsevne pr. årsverk i 1993 med kr 171.565. Denne fartøygruppen er fra 1993 en sammenslåing av tidligere fartøygruppe 004 «Linefiske på kysten og kystbankene. Finnmark og Troms» og fartøygruppe 005 «Linefiske på kysten og kystbankene. Nordland», og det er derfor vanskelig å si noe om utvikling fra 1992 til 1993.

Fra og med 1993-undersøkelsen er tidligere fartøygruppe 010 «Seinotfiske. Nord-Norge» og fartøygruppe 011 «Seinotfiske. Sør-Norge» blitt slått sammen til en ny gruppe 010 «Seinotfiske. Hele landet». Det er derfor vanskelig å si noe om utviklingen for denne gruppen. Landet kvantum av sei, torsk og sild som er de viktigste fiskeslagene i denne fartøygruppen økte fra 1992 til 1993 med henholdsvis 11 prosent, 24 prosent og 54 prosent. Det er derfor grunn til å tro at inntektene har hatt en positiv utvikling.

Også de andre kystgruppene i Nord-Norge og Sør-Norge, bortsett fra kystrekeflåten, som driver fiske etter torskartet fisk hadde en nedgang i lønnsevnen pr. årsverk fra 1992 til 1993. Størst var nedgangen for fartøygruppe 001 «Garn-, juksa- og snurrevadfiske på kysten og kystbankene. Finnmark», med 50 prosent. Nedgangen var også stor for de andre gruppene. Lavere inntekter i 1993 enn i 1992 er årsaken til dårligere lønnsev-

Som i tidligere år er det havfiskeflåten som, uansett driftsform, hadde den høyeste arbeidsgodtgjørelsen pr. årsverk i torskefiskeriene.

ne for disse gruppene. Reduserte inntekter skyldes lavere priser på torsk, sei og hyse.

De rene kystrekestrålerne i Nord-Norge og Trøndelag hadde den klart laveste lønnssevne pr. årsverk både i 1992 og 1993, men for 1993 var lønnssevnen positiv. Fartøygruppe 015 «Rekestråling med kombinasjoner. Sør-Norge» hadde en relativ økning i lønnssevnen fra 1992 til 1993 med 99 prosent. Dette skyldes høyere inntekter.

Gjennomsnittlig arbeidsgodtgjørelse pr. årsverk gikk opp med vel 2 prosent fra kr 277.280 i 1992 til kr 284.152 i 1993. Resultatene viser at fartøy i «sildefiskeriene» hadde en økning på 10 prosent i arbeidsgodtgjørelsen fra kr 331.733 i 1992 til kr 363.810 i 1993. Fartøy i «torskefiskeriene» hadde en oppgang på vel 1 prosent i samme tidsrom fra kr 261.192 til kr 265.020. Som i tidligere år var det havfiskeflåten uansett driftsform som hadde den høyeste arbeidsgodtgjørelsen pr. årsverk.

Også i 1993 lå arbeidsgodtgjørelsen pr. årsverk betydelig høyere i «sildefiskeriene» enn i «torskefiskeriene». Fartøygruppe 030 «Garnfiske i Nordsjøen. Hele landet», var eneste fartøygruppe med høyere lønnssevne enn arbeidsgodtgjørelse i 1993.

I 1993 var det ringnotsnurpere med kolmulelesong som hadde den høyeste arbeidsgodtgjørelsen, med kr 550.830 i arbeidsgodtgjørelse pr. årsverk, en økning på 20 prosent fra 1992 til 1993. Fartøygruppe 017 «Rekefrysetrålere med kvote for fiske i grønlandske farvann» som hadde høyest arbeidsgodtgjørelse pr. årsverk i 1992, hadde i 1993 kr 477.207 i gjennomsnittlig arbeidsgodtgjørelse pr. årsverk. Alle andre fartøygrupper hadde en arbeidsgodtgjørelse pr. årsverk som lå betydelig lavere.

Størst relativ økning i arbeidsgodtgjørelsen hadde de rene kystrekestrålerne fra Nord-Norge, mens diverse fiskerikombinasjoner i Trøndelag hadde den relativt største nedgang i arbeidsgodtgjørelsen.

Lavest gjennomsnittlig arbeidsgodtgjørelse pr. årsverk hadde de rene kystrekestrålerne fra Nord-Norge og fartøy fra Finnmark som driver garn, juksa og snurrevadfiske på kysten og kystbanke-
ne.

Resultater etter fartøystørrelse

Lønnssevne pr. årsverk var i 1993 høyest for fartøyene i størrelsen 41 m l.l. og over. I 1992 var det fartøyene i størrelsen 31 – 40,9 m l.l. som hadde høyest lønnssevne pr. årsverk, og en må tilbake 1988 for å finne et år hvor størrelsesgruppen over 41 m l.l. hadde høyere lønnssevne pr. årsverk enn størrelsesgruppen 31 – 40,9 m l.l. Forskjellen i lønnssevne mellom minste og største størrelsesgruppe var større i 1993 enn i 1992.

Lønnssevnen pr. årsverk gikk opp for alle fartøy over 21 m l.l. For de største fartøyene over 41 m l.l. var økningen på 30 prosent fra 1992 til 1993. For de minste fartøyene gikk gjennomsnittlig lønnssevne pr. årsverk ned fra kr 144.496 i 1992 til

kr 132.782 i 1993. Nedgangen skyldes stort sett lavere lønnssevne pr. årsverk for kystflåten i 1993 sammenliknet med 1992.

Arbeidsgodtgjørelsen pr. årsverk gikk også opp for alle fartøy over 21 m l.l. Gjennomsnittlig arbeidsgodtgjørelse pr. årsverk øker med fartøyet lengde i 1993, på samme måte som i 1992. De største fartøyene over 41 m l.l. hadde også den største relative økningen i arbeidsgodtgjørelse pr. årsverk med 8 prosent. Lønnssevnen pr. årsverk økte mer enn arbeidsgodtgjørelsen pr. årsverk fra 1992 til 1993 for alle fartøy over 21 m l.l.

Geografiske forskjeller

Lønnssevnen pr. årsverk gikk i gjennomsnitt opp for fartøy fra fylkene Troms, Nordland, Møre og Romsdal, Sogn og Fjordane og Rogaland. Størst relativ økning hadde fartøy fra Møre og Romsdal. Fartøy fra Møre og Romsdal hadde også den høyeste lønnssevne pr. årsverk med kr 303.092, 36 prosent høyere enn året før. I 1992 var det fartøy fra Sogn og Fjordane som hadde høyeste gjennomsnittlige lønnssevne pr. årsverk, men i 1993 kom fartøy fra Sogn og Fjordane på en klar annen plass med kr 266.222, 12 prosent høyere sammenliknet med 1992.

At lønnssevnen var høyest for fartøy fra Møre og Romsdal i 1993 har sammenheng med fylkets store andel av havfiskefartøy generelt, samt banklinefartøyene og småtrålerne som slår positivt ut. For Sogn og Fjordane skyldes den høye lønnssevnen fylkets store andel av banklineflåten.

Lavest lønnssevne i 1993 hadde fartøy fra Rogaland, Trøndelag og Agder/Østlandet. Fartøy fra Rogaland hadde i 1993 som i 1992 den klart laveste lønnssevnen, men den relative økningen i lønnssevne pr. årsverk fra 1992 til 1993 var på 14 prosent. For fartøy i Trøndelag og Agder/Østlandet var det en reduksjon i lønnssevnen fra 1992 til 1993 på henholdsvis 8 og 4 prosent.

Som i 1991 og 1992 var det Møre og Romsdal med sin store andel av havfiskeflåten som oppnådde den høyeste arbeidsgodtgjørelsen pr. årsverk. Deretter fulgte fartøy fra vestlandstykkene Hordaland og Sogn og Fjordane. Den høye arbeidsgodtgjørelsen for fartøy fra disse fylkene kan også forklares med høye andeler av havfiskeflåten. Fartøy fra disse tre fylkene hadde over kr 300.000 i gjennomsnittlig arbeidsgodtgjørelse pr. årsverk.

Agder/Østlandet hadde den laveste arbeidsgodtgjørelsen pr. årsverk med i overkant av kr 194.000, en nedgang fra kr 204.000 i 1992. Størst relativ økning i arbeidsgodtgjørelsen pr. årsverk fra 1992 til 1993 hadde fartøy fra Hordaland, med 14 prosent til tross for at lønnssevnen pr. årsverk gikk ned med 1 prosent i samme periode. Størst nedgang hadde fartøy fra Trøndelag, med vel 10 prosent. For dette fylket var det som nevnt tidligere også en reduksjon i lønnssevnen pr. årsverk.

De tre vestlandfylkene oppnår høyest arbeidsgodtgjørelse pr. årsverk. Forklaringa er den høye andel av havfiskefartøyer, går det fram av undersøkelsen.

Forskjell etter arbeidsinnsats pr. årsverk

De størrelser for arbeidsinnsats som fremkommer i lønnsomhetsundersøkelsene er antall driftsdøgn, døgn i sjøen, antall mannsukeverk, antall årsverk og arbeidstid pr. mann pr. døgn.

Kvaliteten på de oppgaver en har mottatt når det gjelder disse størrelsene for arbeidsinnsats er variabel. For enkelte fartøy i kystgruppene mottar en bare opplysninger om at fisket drives «hele året», mens det for andre fartøygrupper blir gitt svært nøyaktige oppgaver. For fartøy som oppgir driftstiden som «hele året» har en satt driftstiden til 330 dager. Dette medfører at gjennomsnittlig antall driftdøgn i enkelte grupper nok er noe høyt.

Størrelsen gjennomsnittlig antall årsverk blir i tillegg brukt i forbindelse med beregning av lønnssevne, fiskerlott og arbeidsgodtgjørelse pr. årsverk.

Svakheten ved dette målet for arbeidsinnsats er at det kun gir ett uttrykk for den veide gjennomsnittlige bemanning ombord i fartøyene i løpet av året. Størrelsen gir derfor ikke direkte uttrykk for det antall mann som står bak et årsverk eller hvor mange mann lønnssevne, fiskerlott og arbeidsgodtgjørelse skal fordeles ut på.

Dette er en problemstilling som Budsjettnemnda har vært klar over og nedlagt mye arbeid i å løse. Siste gang en forsøkte å anslå antall timeverk bak et Budsjettnemndårsverk var i forbindelse med arbeidstidsundersøkelsen som ble avsluttet i

1989. Den store usikkerheten som resultatene fra denne undersøkelsen var beheftet med, medførte imidlertid at Budsjettnemnda vedtok ikke å gå videre med dette arbeidet. Usikkerheten medførte videre at estimatene på antall arbeidstimer pr. årsverk i de enkelte fartøygrupper heller ikke ble innarbeidet i lønnsomhetsundersøkelsene.

Budsjettnemnda erkjenner imidlertid at det er stor forskjell i antall timeverk bak hvert årsverk i de forskjellige fiskerier. Som nevnt ovenfor ga arbeidstidsundersøkelsen ikke gode nok estimater for antallet timeverk bak hvert årsverk til direkte bruk i lønnsomhetsundersøkelsene. Undersøkelsen viser likevel at det er en nivåforskjell i antall timeverk bak et budsjettnemndårsverk i kystflåten og havfiskeflåten. Opplysninger fra arbeidstidsundersøkelsen viser blant annet at antall timeverk bak et budsjettnemnd årsverk i de kystfiskegrupper en fant estimater var lavere enn 2500 timer. For havfiskeflåten, hvor arbeidstiden i større grad er regulert med faste tariffavtaler, viser undersøkelsen at flere av disse fartøygruppene etter driftform har et timetall pr. årsverk over 3500. Spesielt vil en da nevne fartøygruppene «Bankline. Sør-Norge», «Rekefrysetrålere med kvote i grønlandske farvann» og fabrikktrålerflåten over 250 Brt. Budsjettnemnda vil understreke at dersom en tar hensyn til dette momentet i forbindelse med sammenlikning av lønnssevne-, fiskerlott- og arbeidsgodtgjørelse pr. årsverk, vil forskjeller i disse størrelsene mellom fartøygruppene etter driftskombinasjon bli mindre.

Tabell C Sammenheng driftsresultater 1992 og 1993 for vanlig godt drevne vel utstyrte fartøy i størrelsen 13 meter lengste lengde og over som brukes til fiske året rundt.

Veid gjennomsnitt pr. fartøy

Fartøygruppe	Antall årsverk		Totale bruttoinntekter kroner		Totale kostnader kroner		Lønnsevne pr. årsverk kroner		Arbeidsgodtgjørelse pr. årsverk kroner		Ant. fartøy i kartl. masse ⁴⁾	Antall regnskap	
	1992	1993	1992	1993	1992	1993	1992	1993	1992	1993	1993	1992	1993
Alle fartøy	5,4	5,3 ³⁾	4 017 712	4 083 057	2 969 525	2 901 956	195 416	221 028	277 280	284 152	1433	411	431
Fartøy i størrelsen													
13–20,9 m l.l.	3,1	3,2	1 237 929	1 208 560	783 791	783 697	144 694	132 782	182 410	178 949	924	224	234
21–30,9 m l.l.	5,8	5,6	3 438 515	3 434 816	2 488 109	2 390 025	162 814	187 368	238 263	249 782	196	60	55
31–40,9 m l.l.	8,8	9,1	7 787 020	7 859 130	5 456 931	5 329 741	265 502	277 586	345 046	348 253	135	49	53
41 m l.l og over	14,3	14,8	16 241 852	18 451 536	12 905 355	13 975 002	233 111	302 865	357 606	386 709	178	78	89
Fartøy med hjemsted i:													
Finnmark	5,4	5,4	3 772 497	3 558 369	2 795 868	2 623 615	180 609	172 784	242 137	241 556	138	30	35
Troms	5,8	5,7	4 136 589	4 259 253	3 074 186	3 167 752	183 630	191 925	268 856	279 756	215	64	64
Nordland	4,5	4,9	2 542 592	3 035 821	1 639 973	2 025 984	199 574	206 121	225 628	238 284	386	79	94
Trøndelag	3,5	3,5	2 033 944	1 836 226	1 541 609	1 379 209	141 660	130 483	229 683	205 270	76	25	23
Møre og Romsdal	8,9	9,2	8 754 689	9 587 363	6 756 043	6 802 929	223 471	303 092	336 354	360 319	215	104	100
Sogn og Fjordane	8,1	7,2	5 506 921	5 117 946	3 595 065	3 190 487	236 800	266 222	291 057	306 524	80	16	18
Hordaland	6,2	6,2	5 408 780	6 412 149	4 201 558	5 215 101	194 385	192 081	288 203	329 926	70	20	26
Rogaland	3,1	3,1	2 053 613	1 977 336	1 784 427	1 675 612	86 090	98 015	237 342	234 376	112	28	28
Agder/Østlandet	2,5	2,5	1 160 082	1 124 966	809 911	786 019	138 709	133 179	204 684	194 237	141	45	43
Ringnotsnurpere	10,5	10,2	12 575 118	13 967 489	10 065 646	10 498 692	239 640	341 311	372 671	425 308	94	44	45
Trålere på 250 BRT og over	19,7	18,9	21 118 390	21 582 140	17 148 812	15 881 838	201 047	302 171	335 254	360 306	59	31	34
«Alle fartøy i «torskefiskerier» ¹⁾	4,9	4,9	3 303 926	3 326 753	2 339 366	2 291 623	195 431	209 781	261 192	265 020	1208	323	350
Alle fartøy i «sildefiskeriene» ²⁾	7,4	7,5	7 629 147	8 490 261	6 124 431	6 464 365	203 431	270 663	331 733	363 810	194	80	74

1) Kyst- og bankfiske etter torskeartet fisk, rekefiske, trålere og fabrikkskip. Hval- og brugdefangst er også inkludert.

2) Fiske med not og trål etter sild, makrell, lodde, brisling, øyepål, tobis, kolmule og polartorsk.

3) Avvik mellom utviklingen i gjennomsnittlig antall årsverk for «Alle fartøy» og fartøy i «torskefiskerier» og «sildefiskerier» skyldes forskjell i vekt ved sammenveiling av årsverk i 1992 og 1993.

4) Beregnede tall.

Tabell C Driftsresultater 1992 og 1993 for vanlig godt drevne vel utstyrte fartøy i størrelsen 13 meter lengste lengde og over som brukes til fiske året rundt. Gjennomsnitt pr. fartøy etter driftsform.

Driftsform	Antall årsverk		Totale bruttoinntekter kroner		Totale kostnader kroner		Lønnsøve pr. årsverk kroner		Fiskerfloss pr. årsverk kroner		Arb.godtgj. pr. årsverk kroner		Ant. fartøy kartlagt masse ²⁾	Antall regnskap		
	1992	1993	1992	1993	1992	1993	1992	1993	1992	1993	1992	1993		1992	1993	
Torskeartet fisk																
(unntatt rene trålere):																
001	Garn-, juksa- og snurrevadfiske på kysten og kystbankene. Finnmark.	3,3	3,1	993 475	746 744	627 012	574 746	111 858	55 611	136 314	108 245	139 802	111 390	72	13	14
002	Garn-, juksa- og snurrevadfiske på kysten og kystbankene. Troms.	3,7	3,6	1 389 551	1 341 475	845 095	930 829	146 610	114 280	167 860	159 606	175 900	178 214	82	22	24
003	Garn-, juksa- og snurrevadfiske på kysten og kystbankene. Nordland.	3,7	3,7	1 518 311	1 389 291	850 413	832 521	179 292	148 592	190 778	174 653	192 426	186 353	178	25	33
004 ¹⁾	Linefiske på kysten og kystbankene. Nord-Norge	3,6	3,6	..	1 327 185	..	704 405	..	171 565	..	182 997	..	189 805	125	..	31
006	Diverse fiskerikomb. Trøndelag.	3,5	3,1	1 373 047	982 584	857 628	664 573	145 979	102 099	173 751	129 627	175 897	134 624	52	13	19
007	Diverse kystfiske etter torskeartet fisk m.m. Sør-Norge.	3,1	3,3	1 509 861	1 322 830	924 352	766 306	190 003	167 582	219 023	175 970	222 902	187 236	90	19	22
008	Banklinefiske. Sør-Norge.	12,1	12,0	9 948 494	10 666 019	6 122 422	6 237 707	315 422	367 815	328 859	359 750	363 895	398 206	51	20	21
009	Bankfiske med line, garn m.m. Nord-Norge.	5,6	5,6	3 209 700	2 880 186	2 029 354	2 212 327	211 353	119 190	230 639	206 125	240 166	225 527	40	17	12
010 ¹⁾	Seinotfiske. Hele landet.	..	6,3	..	3 212 474	..	2 232 424	..	155 052	..	194 353	..	209 112	66	..	13
030	Garnfiske i Nordsjøen. Hele landet.	9,8	9,3	7 037 901	7 158 420	3 730 157	3 533 847	337 095	391 476	299 734	322 498	321 929	349 619	18	8	8
Reker																
012	Ren reketråling. Nord-Norge og Trøndelag.	1,9	2,2	430 286	669 170	437 935	627 101	-4 120	19 567	98 387	124 136	105 440	133 527	21	6	4
013	Reketråling med kombinasjoner. Nord-Norge og Trøndelag.	2,4	2,1	1 052 194	984 050	754 468	690 300	126 441	139 145	186 315	185 362	193 975	220 680	48	15	9
014	Ren reketråling. Sør-Norge.	2,0	2,0	887 737	820 259	631 922	607 991	126 092	106 757	200 203	182 375	205 173	186 281	148	50	54
015	Reketråling med kombinasjoner. Sør-Norge.	2,1	2,2	615 933	919 180	494 265	670 621	57 554	114 543	121 976	179 553	123 245	181 908	42	10	7
016	Havreketrålere med fryseri, unntatt fartøy med rekekvote for fiske i grønlandske farvann. Hele landet.	7,7	7,4	6 846 310	6 171 871	5 343 868	4 110 371	195 561	277 880	265 018	265 332	330 039	329 607	26	11	15
017	Rekefrysetrålere m/kvote i grøn. farvann. Hele landet.	12,8	13,0	19 922 569	20 113 857	15 266 545	17 286 575	362 513	216 668	376 674	367 103	466 996	477 207	16	8	9
018	Havreketrålere uten fryseri. Hele landet.	3,1	4,0	1 694 281	2 805 301	1 459 195	1 956 330	76 826	212 547	202 845	243 626	211 208	267 043	50	6	7
«Sildfiskerier»																
019	Trålfiske etter lodde, øyepål, tobis m.m. Hele landet.	5,1	5,0	4 787 099	4 207 570	3 999 208	3 655 563	154 069	110 775	288 733	249 707	316 534	281 447	54	18	19
020	Notfiske etter brisling m.m. Hele landet.	4,4	4,9	1 873 895	2 325 171	1 385 705	1 517 593	111 388	163 180	160 861	187 748	175 818	203 093	46	18	10
021	Ringnotsnurpere med tillatt lasteskap. inntil 5.999 hl. Hele landet.	9,3	9,5	7 607 507	9 125 111	6 080 237	6 650 966	164 799	260 656	212 765	256 418	294 538	333 632	23	12	10
022	Ringnotsnurpere med tillatt lasteskap. 6.000-7.999 hl. Hele landet.	10,1	10,0	9 663 698	11 252 229	7 322 512	8 648 011	232 543	261 599	217 132	259 292	318 902	367 090	19	9	10
023	Ringnotsnurpere med tillatt lasteskap. 8.000 hl. og over. Hele landet.	10,9	11,6	12 948 368	13 838 723	9 833 618	10 693 433	286 612	271 411	247 284	276 602	354 857	379 408	19	12	15
024	Ringnotsnurpere med kolmulesesong. Hele landet.	11,4	9,9	17 822 065	18 979 949	14 827 628	14 133 861	262 838	488 025	325 237	402 070	459 220	550 830	33	11	10
Trålere:																
025	Trålere under 250 BRT. Møre og Romsdal og nordover.	7,5	8,1	6 824 191	6 432 008	5 275 174	4 603 686	205 622	226 759	275 725	252 666	325 634	290 909	24	6	14
027	Ferskfisktrålere. 250 BRT og over. Hele landet.	13,7	13,6	12 825 118	13 126 828	9 284 051	9 379 963	258 711	275 366	248 389	235 689	330 346	340 448	40	19	19
028	Torsketrålere med ombordproduksjon. Hele landet.	29,2	29,9	34 019 036	39 382 796	29 382 885	29 569 994	158 954	327 822	256 946	296 015	338 836	379 309	19	12	15
Annet:																
031	Andre helårsdrevne fartøy.	6,5	7,9	4 509 433	5 973 968	3 612 210	4 391 485	138 087	200 459	225 900	218 066	284 700	277 487	31	8	7

1) Endring i definering for fartøygruppene 004 og 010. Henviser til kap. G for nærmere detaljer.
2) Beregnede tall.

TOYOTA LØFTER KVALITET

ELEKTRISK
DIESEL
PROPAN

TOYOTA HAR VÆRT NORGES MEST KJØPTE TRUCK – HVERT ÅR SIDEN 1971

RISHAUG RISHAUG MASKIN AS

Oslo: Haavard Martinsens vei 26, 0978 Oslo 9, Tlf. 22 21 51 10 **Rudshøgda:** Rudsflata, 2360 Rudshøgda, Tlf. 62 34 40 11
Kristiansand: Rigetjønnv. 12, 4626 Kristiansand, Tlf. 38 01 20 65 **Sandnes:** Bedriftsveien 22, 4300 Sandnes, Tlf. 51 66 02 80
Bergen: Møllendalsveien 8, 5009 Bergen, Tlf. 55 20 15 60 **Møre (Eide):** Eide Industriområde, 6490 Eide, Tlf. 71 29 65 70
Trondheim: Haakon VII'sgt. 23 C, 7041 Trondheim, Tlf. 73 91 30 00

Målsettinger, oppgaver, typer og kjennetegn med markedsråd: Eksempler fra USA og New Zealand

Av

Svein Ottar Olsen

Norsk institutt for fiskeri- og havbruksforskning AS – Fiskeriforskning

Artikkel nr 3

Det eksisterer flere ulike former, kategorier eller typer av markedsråd. På den ene siden finner vi de som driver felles omsetning av medlemmenes produkter og er aktiv med på reguleringer av priser, volum og kvalitet. Vi har imidlertid konsentrert vår forskning om markedsråd som hovedsaklig driver generisk markedsføring (reklame, opplysningsvirksomhet o.l.) og medlemservice (utdanning, kvalitetsarbeid o.l.). I New Zealand finner vi hele spekteret av markedsordninger, mens vi i USA finner de fleste med begrenset ansvar til markedsføring og medlemservice. Seniorforsker Svein Ottar Olsen vil i denne artikkel foreta en klassifisering av markedsrådenes hovedoppgaver, målsettinger og ansvar. For å forklare bakgrunn og variasjon i disse forholdene vil USA og New Zealand brukes som referanseramme.

enerett på eksport til alle eller utvalgte markeder (Zwartz and Moore 1980). I Canada som på New Zealand finner vi alle kategorier av markedsråd fra de rene markedsføringsrådene til markedsråd med utvidet kontroll og reguleringsfunksjoner. De amerikanske markedsordningene har ofte begrensede oppgaver – først og fremst som organer for finansiering av felles markedsføring.

Før vi går nærmere inn på å beskrive bakgrunn, utvikling og kjennetegn med markedsordninger i USA og New Zealand, vil vi foreta en beskrivelse av generelle målsettinger og en kategorisering av markedsråd og markedsordninger. Vi vil gjøre oppmerksom på at mens næringsmiddelindustrien i USA har vært hjemmemarkedsorientert, er New Zealand i høyeste grad eksportorientert. Selv om vi i vår gjennomgang vil foreta en kort gjennomgang av målsettinger og oppgaver til hele spekteret av markedsråd, vil vår beskrivelse og eksempel i stor grad være rettet mot markedsråd med begrenset ansvar til fellesmarkedsføring.

HOVEDMÅLSETTINGER

Markedsrådenes målsettinger er sterkt farget av et lands landbruks- og fiskeripolitikk og hva som er bakgrunn for etableringen.

Abbott og Creupelandt (1966) har gjengitt fem mål for markedsrådene:

- Kreve inn **avgifter** for markedsføring, forskning og andre fellestiltak
- Oppnå større **forhandlingsmakt** hos kundene – nasjonalt som internasjonalt
- Forbedre markedsorganiseringen og markedsføringsmetodene** gjennom regulert kvalitet, pakningsstandarder, markedsføringsprosedyrer, salgspraksis, og ved å etablere **bedre rammebetingelser** for produksjon og markedsføring, samt en mer presis **justering av**

Antallet markedsråd og markedsordninger synes å ha økt i omfang på 1980-tallet. I 1974 var det i Canada 118 markedsråd, mens antallet 10 år senere var økt til 136. De kanadiske markedsrådene regulerte 56% av landets landbruksproduksjon og hadde kontroll med 75% av eksportinntektene innen denne sektor (Veeman 1987). På New Zealand er 80% av deres samlede eksport av landbruksprodukter påvirket av aktiviteter (f.eks. felles markedsføring) gjennom ulike markedsråd. Minst 35% av eksporten blir drevet av sentraliserte markedsråd, dvs. markedsråd med

- volum og kvalitet på produkter som skal selges i spesielle markeder
- d) **Utjevne inntektene** fra salg i ulike markeder med forskjellige pris
- e) Skjerme produsenter og forbrukere mot **varierende** interne og eksterne priser.

I tillegg til dette finner vi i Hoos (1979) målformuleringer som går på å:

- f) **Forbedre effektiviteten** i bransjen gjennom sentralisert koordinering av individuelle beslutninger
- g) Sikre nasjonal produksjon og **selvforsyning** på bekostning av import
- h) Forbedre **velferden** til nasjonale forbrukere (Nederland)
- i) Skaffe **valuta** til økonomisk utvikling (u-land).

En kanadisk doktorgrad med tanke på å identifisere og vurdere målsettingene med ulike markedsråd (Warhavsky 1982) kom frem til følgende prioritering:

- beskytte primærproduzentenes interesse
- stabilitet og ordnede markedsforhold
- bedre og mer effektiv markedsføring, markedsutvikling og markedsinformasjon.

De kanadiske markedsrådene har ofte et større grad av ansvar (regulering) sammenlignet med de amerikanske.

I følge Forker og Ward (1993) er det overordnede resultatmål med generisk markedsføring å **styrke primæretterspørselen** av en gitt handelsvare. Lenz, Forker og Hurst (1991) har i en omfattende spørreundersøkelse blant amerikanske markedsråd operasjonalisert målsettingene til å dreie seg om:

- å øke totalomsetningen av en gitt råvaregruppe
- maksimering av lønnsomhet til primærprodusenter
- å redusere overskuddsproduksjonen for råvaregruppen
- å endre forbrukernes oppfatninger og kunnskaper om varegruppen
- å endre forbrukernes holdninger om varegruppen.

Av disse målsettingene ble de to førstnevnte rangert som viktigst av ca 60% av nøkkelformantene i de organisasjoner som skulle ivareta utøvelsen av fellesmarkedsføringen (Marketing Councils/Boards). Det var svært få (under 5 %) hvor reduksjon av overskuddsproduksjonen var viktig, mens ca en tredjedel mente at endringer av forbrukerkunnskap og holdninger var viktigst.

Den overordnede målsetting til **Den sentrale markedsorganisasjon for tysk landbruksindustri (CMA)** er å gi generisk støtte/support til landbruksvarer (råvarer, prosesserte varer og drikkevarer) gjennom et vidt spekter av moderne

markedstiltak, samt representere eksportinteressene til individuelle bransjer innen den tyske landbruks- og næringsmiddelindustri.

Et annet viktig formål er å integrere markedsinformasjon, markedsanalyser og felles markedsføring slik at hele landbrukssektoren styrkes. Markedsarbeidet gjelder på det nasjonale og i det internasjonale marked.

Food From Britain ble dannet etter mønster fra tilsvarende organisasjoner i Frankrike og Tyskland. En av hoveddrivkreftene var å redusere handelsunderskuddet på mat og drikke. De mer operative resultatmål går nettopp ut på å redusere matvareimporten med £ 4 milliarder kroner innen 10 år. FFB har som visjon å «hjelp alle i den britiske matindustri (inkl drikke) til å selge mere britiske produkter, nasjonalt som internasjonalt». Formelt har de synliggjort fire hovedmål:

- (1) «Å hjelpe britisk nærings- og nytelsesmiddelindustri til å sikre eksisterende markeder og utvikle nye muligheter både hjemme og ute»
- (2) «Å oppmuntre og støtte samarbeid blant primærprodusenter og spesialprodusenter, spesielt hvor effektive markedsføringselskaper eller kooperativer kan dannes»
- (3) «Å forbedre konkurransedyktigheten til britisk nærings- og nytelsesmiddelindustri gjennom betrelse til kvalitet og kvalitetssikringordninger»
- (4) «Å oppmuntre til nyskapning på alle områder innen markedsføring av mat og drikke».

Det britiske opplysningsutvalget for fisk, **SEA-FISH**, inngår i en større bransjeorganisasjon som har som hovedmål å «promotere effektivitet i sjømatindustrien og betjene interessene i en samlet industri, samt ivareta interessen til forbrukerne av sjømat». Også markedsrådet for fisk i New Zealand er underlagt en tilsvarende ordning. SEA-FISH har utarbeidet en rekke målsettinger for generisk markedsføring som gjenspeiler deres spesifikke satsing på det nasjonale forbrukermarked:

- (1) Øke den mentale tilgjengelighet på sjømat i konkurranse med andre næringsmidler
- (2) Forbedre folks oppfatninger av sjømat, samt bidra til positiv endring i de fundamentale og langsiktige holdninger til fisk
- (3) Forbedre folks kunnskaper om fisk på områder som tilberedning, ulike/nye fiskeslag og ernæringsverdi
- (4) Bidra til vekst i antall utsalg, økt tilgjengelighet og bedre eksponering av sjømat i alle former
- (5) Bidra til forbedret kvalitet mot sluttforbruker gjennom å overbevise industri og distributører om betydningen av kvalitet og kvalitetssikring
- (6) Fremskaffe informasjon for å forbedre industriens forståelse for markedenes behov og krav.

Som en konklusjon kan vi begrunne hovedmålsettingene til markedsrådene ut i fra ønsket om å

oppnå bedre og mer stabile priser, samt stabil og sikker avsetning for primærprodukter. Bak en slik tanke ligger også ønske om overføring av makt til primærprodusentene og redusert usikkerhet i primærleddet. Men vi finner også et ønske om mer rettferdig eller kollektiv inntektsfordeling, samt ønske om økt nasjonal verdiskapning (eller valutainntekt) og økt selvforsyning. I enkelte markeder finner vi klare ønsker om å ivareta forbrukerinteresser gjennom stabile priser, økt tilgjengelighet og stabil kvalitet (Veeman 1987).

Hvorvidt slike målsettinger best lar seg tilfredsstillende gjennom markedspåvirkning eller det vil være behov for andre virkemidler (reguleringer, kontroll), er et diskusjonstema vi ikke kan gi et entydig svar på. Det at de ulike bransjer og nasjoner velger ulike løsninger, gir grunnlag for en «både/og» begrunnelse.

KLASSIFISERING AV MARKEDSRÅD

Den mest benyttede klassifiseringen av markedsråd finner vi i Abbott og Creupelandt (1966:4). De har klassifisert markedsrådene i seks ulike kategorier etter hvilke hovedoppgaver de har rett til å utføre:

1. **Rådgivning og promosjon** (rådgivning innen pakningsmetoder, kvalitet, graderinger/markedsføring, markedsanalyser osv.). Denne type markedsråd har ikke eiendomsrett over produktene, men rett til å kreve inn obligatoriske avgifter for å finansiere sine fellesaktiviteter.
2. **Regulerende markedsråd** ble ofte etablert for å utvikle og vedlikeholde enhetlige kvalitetsstandarder og pakningsforskrifter for eksporterte produkter. Disse markedsrådene utsteder eksportlisenser, foretar kvalitetskontroll og har en egen stab for slikt arbeid. De kan drive egne laboratorier, og i visse tilfeller har de permanente fasiliteter for veiing, gradering, lagring, pakking og prosessering og auksjonsalg. Disse markedsrådene driver også rådgivning overfor myndigheter og deltar i forhandlinger om transport, lagring osv på vegne av medlemmene.
3. **Markedsråd som stabiliserer priser uten å utøve eget salg** gjennom kvantumsregulering og/eller rene finansielle tiltak. De finansielle metodene kan være fast prising og ulike former for prisregulering gjennom stabiliseringsfond og tilbakebetalingspriser. Videre kan slike markedsråd drive støttekjøp (pooling) og regulere det kvantum som skal selges i gitte markeder til gitte kvaliteter (kvoteordninger/kvalitetsordninger) til visse perioder (sesongutjevning). Denne type markedsråd deltar også i prisforhandlinger med større kjøpere og kan også gi prisgarantier.
4. **Markedsråd som stabiliserer priser gjennom egen omsetningsvirksomhet.** I dette til-

fellet tar markedsrådene ansvaret for produktene og har derfor egne fasiliteter for innkjøp, lagring og salg. En sentral drivkraft kan være å utjevne priser over sesonger gjennom kjøp og salg.

5. **Markedsråd med sentralisert eksport** har monopol på kjøp og salg av spesifiserte råstoffer og produkter inkludert salg til innenlandske foretak for prosessering til eksportprodukter. Innkjøp og salg kan skje via lisensierte agenter (foretak, kooperativer) eller gjennom egne innkjøps- og salgsavdelinger. Markedsrådet kan eie egne anlegg. Slike markedsråd kan drive med ulike interprising for å optimalisere lønnsomhet, verdiskapning og stabilitet.
6. **Markedsråd med monopol på innenlandsomsetning** av gitte produkter, gjerne i gitte områder og/eller markedssegmenter på det nasjonale marked. Dette for å utnytte betalingsvillighet i hjemmemarkedet gjennom monopolprising og eventuell mengderegulering.

Et hovedskille i Abbotts og Creupelandts definisjon går på hvorvidt markedsrådene har **reguleringsansvar** eller ikke. Vi ser dette i skillet mellom gruppe 1 og gruppe 2. De minst omfattende reguleringsoppgaver går på kvalitet og godkjenning av markedsoperatører (f eks på eksport). Vi finner videre to grupper som i vesentlig grad er opprettet for å drive **prisstabiliserende tiltak**. Et annet skille går på hvorvidt markedsrådene har **produktansvar og driver egen omsetningsvirksomhet** eller om omsetningen er overlatt til f eks flere lisensierte bedrifter eller eksportører. Dette ser vi tydelig i skillet mellom gruppe 3 og 4. Det tredje skillet går på i hvilken grad markedsrådene har **monopol på omsetningen** og om dette kun gjelder innenlands og/eller for eksport.

Veeman og Loyns (1979) har i sin studie av canadiske markedsråd gruppert de i fire kategorier. Den første kategorien, **utdanning og markedsføringsråd** (f eks Alberta Potato Commission), er samsvarende med gruppe 1 i Abbott og Creupelandt (1966). Den andre kategorien betegner Veeman og Lyons forhandlingsråd (f eks Alberta Vegetables Marketing Board) og hvor prisforhandlinger er den sentrale funksjon. De to siste kategoriene går på **sentralisert salg** (omsetningsmonopol), men hvor de foretar et skille hvorvidt en kun har **mottakspålikt** (f eks Canadian Wheat Board) eller en kan **regulere produksjonsvolumet** (f eks British Columbia Egg Marketing Board). I kanadisk språkbruk kan også commissions, authorities og agencies betegnes som makedsråd (marketing boards).

Den mest hensiktsmessige fordeling av markedsråd ut i fra oppgaver, går etter min mening fra rene **servicefunksjoner** som felles markedsføring, via sentrale **kontrolloppgaver** (kvalitet, lisensiering) og **reguleringsoppgaver** (pris, mengde, aktører) til det å drive egen **kommersiell virksomhet** eller handel med råstoffer og produkter på permanent basis.

AMERIKANSKE
MARKEDSORDNINGER

De første markedsordningene i USA ble etablert i depresjonstiden etter 1. verdenskrig. Kongressen innførte prisregulerende tiltak og utviklet hjelpeprogrammer. I tillegg ble det etablert obligatoriske markedsordninger på føderal og delstatsnivå (Hoos 1979). De fleste etableringer av markedsordninger – spesielt med vekt på felles generisk markedsføring – ble etablert som **delstatlige ordninger** eller programmer. I første omgang var ordningene frivillige. De første obligatoriske markedsordningene ble iverksatt ved lov i 1935 for å dekke felles markedsføring av appelsiner produsert i Florida. I tiden som fulgte ble den ene obligatoriske markedsordningen etter den andre etablert: Idaho vegetables (1937), Iowa milk (1937), Michigan Apples (1939) og Washington apples (1939).

På **føderalt eller nasjonalt nivå** ble grunnlaget for opprettelsen av markedsråd og obligatoriske markedsordninger grunnlagt gjennom Agricultural Marketing Agreement Act fra 1937. I første fase var de amerikanske markedsordningene på nasjonalt nivå av betydelig regulerende og koordinerende karakter. Tiltakene var rettet mot stabilisering av pris, kvalitet og tilbudt volum. Etter hvert ble mer og mer av fellesoppgavene også her rettet mot markedsføring, promosjon, felles opplysningsvirksomhet og forskning (Forker and Ward 1993). Flere av de felles nasjonale markedsføringsprogrammene ble etablert med utgangspunkt i felles markeds kriser på områder som ved overproduksjon (melk), varierende priser og sykkluser (kjøtt/svin) eller negativt image (poteter og egg).

I forhold til det amerikanske systemet for markedsråd, skiller Chang og Kinnucan (1991) mellom markedsordninger som er regulert av lov (**act**) og organisasjoner som er regulert av forskrift/godkjenning (**order**). De fleste kanadiske og britiske markedsråd har mer myndighet enn de amerikanske «markedsordninger».

Commissions har stort sett den samme finansielle basis som marketing orders, men fungerer forskjellig. Den er etablert ved lov for å ivareta individuelle råvarer og blir godkjent ved regelmessige voteringer i bransjen. De fleste «commissions» avholder slike avstemninger hvert fjerde år (Gunn 1989). Mens marketing orders må rette seg etter the Marketing Act, er «commissions» mer selvstendig til å styre sine egne finansielle kilder og utføre sine egne tiltak. De kan bli ansette sine egne ledere og styrer og utvikle sine egne planer uten godkjenning fra det statlige landbruksdepartement. En hovedforskjell mellom commission og marketing order er at commissions så langt ikke kan utføre kontroll av kvalitet og kvantum (Ogawa and Lyons 1983).

Det spesielle med å komme inn og få etablert en Research and Promotional Act er at medlemmene kan innkreve obligatoriske avgifter og skrives sin rett til å kreve refusjon («**refunding**»)

fra innkrevde obligatoriske avgifter. Det mest vanlige frem til midten av 1980-tallet var at enkeltmedlemmer kan kreve å få tilbakebetalt sine avgifter ved å stille en spesiell søknad til markedsrådet (Morrison 1984). Markedsråd under denne kategorien var bomull (etablert i 1966), potet (etablert i 1971), egg (1974), melkeprodukter (1983) og honning (1984).

Mulighetene for å kreve sine avgiftsmidler tilbake førte til at flere og flere valgte en slik løsning etter som de oppdaget at andre gjorde dette samtidig som de «free-riders» fikk samme service som de betalende. Etter femten til tjue år med muligheter for «tilbakebetaling» var beløpet som bøndene krevde tilbake 45% for egg og 35% for bomull. Ordningen ble derfor opphevet ved kongressvedtak i 1990 (Forker and Ward 1993: 92).

Omfang og vekst

Den tilbakegang som startet i amerikansk landbruk omkring 1980 har ført til at en rekke **offentlige instanser** på alle nivå har vist stor evne og vilje til å initiere tiltak som skal hindre arbeidsledighet i distriktene, fraflytting og utvandring til andre stater. Dette har ført til at offentlige instanser har økt sitt engasjement i felles markedsføring av landbruksvarer fra de respektive regioner og på nasjonalt nivå (Holleran and Martin 1989). Denne utviklingen har blitt forsterket av de ulike landbruksorganisasjoner som presser på for at forvaltningen skal vise et større engasjement til å støtte markedsføring, kvalitetssikring og forskning på delstatsnivå.

«Ny Føderalismen» som ble etablert i Reagan perioden, førte til at de amerikanske delstater fikk ansvar for en rekke føderale oppgaver, og i så måte fikk delegert et ansvar for bli å fremme utviklingen av landbruket innen sin region. Dette førte til en «me-too-effekt» hvor stadig nye delstater forsøkte å etterligne de mest fremtredende og suksessrike statlige samarbeidsprogrammer på området (California, Florida, Oregon, Virginia ol.).

I de tilfeller hvor det er mulig å etablere et markedsråd underlagt Research and Promotion Act, gir dette en betydelig løft i finansieringen. Tar vi for oss melk, ble felles markedsføring av melk gjennomført av 46 føderale marketing orders. Ved å få gjennom en lov som innførte obligatoriske avgifter på nasjonalt nivå, The Dairy and Tobacco Adjustment Act of 1983, økte finansieringen til felles tiltak med 130 mill. dollar (Morrison 1984). I dag blir det over Dairy Board krevd inn ca 220 millioner dollar i avgifter.

Storfe kjøtt og svine kjøtt fikk godkjent sine nasjonale «Promotion and Research Board» i 1985. Disse to markedsordningene genererer avgifter på henholdsvis 80 mill. USD (storfe kjøtt) og 40 millioner USD (svine kjøtt) pr år. Det samlede omfanget av felles markedsføring av kjøtt på regionalt og nasjonalt nivå i USA ligger med andre ord på opp mot 900 mill. kroner i året.

En undersøkelse gjennomført av Gunn (1989) påviste at det i California eksisterte 53 markedsordninger hvorav 39 var statlige og 14 føderale. Disse markedsordningene hadde et budsjett på 160 mill. USD hvorav 65% gikk med til markedsføringsaktiviteter. I løpet av de siste 50 årene har markedsrådene også i denne delstaten gått over fra å drive markedsregulering til mer operasjonell felles markedsføring, og finansiering av forskning. Flere av de føderale markedsordningene (f.eks. Lemon Administrative Committee, Raisin Administrative Committee, Walnut Marketing Board) driver hovedsakelig med kvalitets- og kvantumskontroll og regulering.

I 1986 var det i USA etablert 316 statlige programmer og markedsråd for felles markedsordninger og hvor ordningen var obligatorisk og lovfestet (Armbruster and Frank 1988). I sjuårsperioden frem til 1986 ble det etablert 75 nye obligatoriske markedsordninger på delstatsnivå i USA.

I USA er det i dag **350 ulike markedsråd som dekker 80 forskjellige varegrupper** i USA (Chang and Kinnucan 1991). Omlag 50 av markedsrådene er føderale eller nasjonale. I løpet av de seks første årene på 1980-tallet ble omfanget av felles generisk markedsføring seksdoblet i USA. Omfanget av felles markedsføring gjennom nasjonale markedsråd økte fra 44 mill. USD i 1982 til 440 mill. USD i 1988 (Brader et al. 1992). Veksten har også vært betydelig de senere år, slik at en i dag regner med at det brukes ca 1000 mill. USD til generisk markedsføring pr år.

Den amerikanske stat har en rekke programmer som gir ulik form for **eksportstøtte** til bedrifter, kooperativer og markedsråd. The Target Export Assistance (TEA) programmet hadde i perioden 1986 til 1990 et årlig budsjett på \$110 mill. til å støtte ulike markedsråd i sine eksportfremstøt (Fairchild and Lee 1990). Dette programmet ble i 1990 erstattet av et Market Promotion Program (MPP).

MPP-Programmet er administrert av det amerikanske landbruksdepartement og har et årlig budsjett på 200 mill. USD pr år frem til 1996. Det drives etter «cost-share» metoden. Pengene blir gitt til ulike markedsråd for å drive markedsutvikling og markedsføring i eksportmarkedene. Markedsråd som Wine Institute, Cotton Council, National Forest Product Association, U.S. Meat Export Federation fikk alle mellom 13 og 16 mill. USD i støtte fra fondet i 1992. Alaska Seafood Marketing Institute fikk 8,5 mill. USD i statsmidler fra dette programmet («Fact Sheet», Feb. 1992). I forskriftene står det at programmet i visse tilfeller kan gi støtte til private foretak og til markedsføring av merkevarer.

Oppgaver og målsettinger

Gunn (1989) har klassifisert hovedaktivitetene til de amerikanske markedsråd på delstatsnivå i seks ulike grupper:

1. Markedsutvikling med aktiviteter som reklame, salgsfremmende tiltak, handelsrettede tiltak, forbrukerutdanning og PR
2. Forskning relatert til primærproduksjon, prosessering og distribusjon
3. Regulering relatert til kvalitet, betingelser, gradering, størrelse og inspeksjon
4. Volumregulering for å påvirke utbudet i markedet
5. Handelspolitikk
6. Kontroll og forebyggende tiltak mht smitte, sykdommer, miljø.

De fleste amerikanske markedsordningene og markedsrådene kan klassifiseres under gruppen av promosjons- og serviceråd. Ved siden av å bruke det meste av sine ressurser på **promosjonsaktiviteter** (reklame, slagspromosjon, forbrukerutdanning, handelsrettede tiltak, PR og industrirelasjoner), er det enkelte som finansierer **felles forskning** (f.eks. meieribransjen) (Lenz, Forker and Hurst 1991). Vi finner flere markedsråd som arbeider med **kvalitetsspørsmål** og i noe grad med reguleringer og kontroll i forhold til kvalitet og graderinger (Gunn 1989). Men som en generell regel kan vi si at de fleste amerikanske markedsordningene på delstatsnivå ikke driver med produksjonskontroll og utøver regulerings- og kontrolloppgaver. Hoos (1979) anså de amerikanske markedsordningene som lite egnet til å utøve produksjonsregulering eller «supply management». Spesielt er det vansker med å drive markedsregulering på delstatsnivå dersom mulighetene var store til å overføre overskuddsproduksjon over til andre delstater.

Målsettingene og visjonene til de amerikanske markedsråd vi har studert, legger da også stor vekt på økt verdiskapning gjennom markedsføring, felles forskning og kvalitetsarbeid.

Den amerikanske kjøttindustriens fellesorganisasjon for generisk markedsføring av kjøtt, **The National Live Stock and Meat Board**, har som visjon å «forbedre muligheten for lønnsomhet for de som driver med kjøttproduserende husdyr, ved aktivt å stimulere etterspørselen etter kjøtt fra storfe, svin, kalv, sau, lam og videreforedlede kjøttprodukter». Økt lønnsomhet gjennom å styre etterspørselssiden ved hjelp av promosjon, produktutvikling, kvalitet og forskning, står sentralt i de to store markedsrådene for kjøtt i USA, nemlig Pork Board og Beef Board.

Målsetting og strategi til svinekjøttindustrien i USA gir et godt bilde av mål, oppgaver og tiltak som de profesjonelle amerikanske markedsrådene driver. Deres visjon er som følger:

«Visjonen til US National Pork Producers Council er å innføre en sann betroelse til kvalitet gjennom hele svinekjøttindustrien, etablere amerikansk svinekjøtt som konsumentenes kjøttvalg i det 21. århundre og forsterke svinekjøttprodusentenes muligheter for lønnsomhet og deres mulighet til å bli selvstendig, uavhengig av størrelse».

I figur 1 har vi gjengitt en senere versjon av visjoner og mål til markedsrådet for svinekjøtt i USA:

Figur 1. Visjoner og mål til det amerikanske markedsrådet for svinekjøtt.

«Å utføre et effektivt og koordinert program bestående av promosjon, forskning og konsumentinformasjon i den hensikt å styrke svinekjøttets posisjon i markedet, samt opprettholde, utvikle og utvide markedet for svinekjøtt og produkter derav». NPPC/Pork Board.

(1) «Produksjon og markedsteknologi:

Styrke produsentenes mulighet til å utføre en effektiv produksjon og markedsføring av kvalitetsprodukter som maksimerer primærprodusentenes lønnsomhet»

(2) «Forbrukerinformasjon og promosjon:

Utvikle positive holdninger om svinekjøtt og dets bruk rettet mot målgrupper og som skal resultere i målbare forbedringer i etterspørselen av svinekjøtt».

(3) «Forskning på ernæring, marked, produkt og produksjon:

Som skal fremskaffe informasjon om svinekjøttets betydning som næringsmiddel samt utvikle ny produkter og teknologi for å utvide bruken av svinekjøtt, forbedre kvalitet og effektivitet i produksjonen».

(4) «Ressurs og personaledelse:

Bestå som en bransjeorganisasjon som ivaretar primærprodusentenes policy-utvikling og skaffer tilveie tilstrekkelige ressurser for en effektiv gjennomføring av programmer med et veldefinert ansvarssystem».

(5) «Myndighetspåvirkning:

Å overvåke og influere myndighetenes politikk som påvirker økonomien til svinekjøttprodusentene».

Alaska Seafood Marketing Institute, som er en samarbeidsorganisasjon mellom myndighetene og fiskeindustrien i Alaska, har som visjon å «promotere forbruket av sjømat fra Alaska og samarbeide med industrien om å forbedre kvaliteten på sjømat». Etter som sjømat fra Alaska skal synliggjøres med høy og stabil kvalitet, vil kvalitetssikring på bransjenivå stå sentralt;

«Myndighetene pålegger ASMI å utvikle industri-spesifikasjoner og promotere strenge retningslinjer slik at sjømat fra Alaska skal være av høyest kvalitet»

ASMI – News Release – Quality program

Alaska Seafood Marketing Institute har en lovfestet forpliktelse til å arbeide innenfor to områder; generisk markedsføring og kvalitet. Markedsføringen kan fokusere på produkter, men ikke på enkeltprodusenter, og skal knyttes til den geografiske opprinnelsen. ASMI tillates ikke å promotere merkevarer, og kan heller ikke dele staten opp i mindre enheter (Østli 1991). ASMI har ikke lov hjemmel til å påby kvalitetsfremmede tiltak, slik at innsatsen baserer seg på frivillig oppslutning.

UTVIKLING AV MARKEDSRÅD OG FELLES MARKEDSFØRING I NEW ZEALAND

I New Zealand står primærnæringene som landbruk, skogbruk og fiskeri for over 70% av landets eksportinntekter. New Zealand er også det av OECD-landene som har minst landbrukssubsidier med en andel på 4% av totalproduksjonen. Til sammenligning er støtteandelen til jordbruket i Norge 77 %, 49% i EU-landene og 30% i USA. New Zealand har på 1980-tallet gjennomgått en rekke dramatiske endringer på det politiske og økonomiske plan.

Skal vi beskrive den nye politiske filosofi i New Zealand, kan den beskrives med økt grad av «selvregulering» og «bruker-betaling». Selvreguleringen ligger i at myndighetene i større grad gir ansvaret til bransjen selv å styre sin virksomhet – det være seg gjennom et fritt marked eller gjennom lov og organisasjon. Videre har myndighetene overlatt en rekke fellesoppgaver til private bedrifter eller bransjeorganisasjoner, samt at de selv tatt betalt for tjenester som tidligere var gratis (f eks kvalitetskontroll).

På tross av at det er innført en rekke liberale tiltak, har markedsordningene innen landbruket bestått sin prøve. De har derimot vært gjenstand for diskusjon og evalueringer (Standrey and Reynolds 1990). Det at myndighetene lar flertallet i bransjen avgjøre for «fellesskapets» beste gjør at de sikrer desentralisert regulering og på mange måter får en mer rendyrket føderativ organisasjonsmodell på nasjonalt og bransjenivå.

Bakgrunn for etableringen av obligatoriske samarbeidsordninger på New Zealand er stort sett i tråd med etableringen av markedsråd i andre land (Hoos 1979). Hovedmotivet er begrunnet i ønske om stabilitet, lønnsomhet og verdiskapning i primærleddet. Det forhold at New Zealand har en betydelig eksportandel av næringsmidler og i stor grad må tilpasse seg konkurransesituasjonen i verdensmarkedet, har ført til at markedsarbeid, eksportmonopolisering og kontroll med kvalitet er svært utbredt.

I vår analyse av de ulike markedsrådene på New Zealand, finner vi en rekke forklaringer på at et fritt marked ikke fungerer og at det derfor er behov for ulik grad av samarbeid og reguleringer; priselastisitet, usikkerhet, sesongproduksjon, forhandlingsmarked osv. (Olsen 1993).

Bønder og fruktdyrkere hadde en klar oppfat-

ning om at deres fellesinteresser i best grad kunne ivaretas gjennom produsentstyrte eller produsenteide organisasjoner. Private eller agentstyrte salgsorganisasjoner eller tradere ble oppfattet som mindre uorganisert, konkurranseutsatte, ineffektive eller beskyldt for å redusere bøndenes inntekter gjennom intern priskonkurranse. «Weak-selling» eller tilbøyelighet til å redusere prisen straks en møter motstand eller motmakt i markedet, samt problemet med diskontinuerlig salg og markedsføring («hit-and-run-marketing») er i forhold til New Zealands landbruksindustri diskutert av bl a Zwartz (1988).

Disse faktorene førte til at bøndene på New Zealand i 1920-årene gikk i gang med å etablere **frivillige landbrukskooperativer**. Men det forhold at mange bønder så økonomiske fordeler med å stå utenfor samtidig som de kunne dra nytte av kooperativenes fellesinnsats, førte til ønske om lov og reguleringsformer som gjorde det mulig å unngå «gratispassasjer»-problemet (Hoos 1979). Det ble lagt press på myndighetene for å etablere et rammeverk som kunne samordne ulike bransjer eller produktgrupper. I New Zealand ble det først etablert en rekke bransjevise lover som f eks The First Dairy Industry Act (1892) eller The Meat Export Control Act (1921). Mye av makten ble liggende i produsent- og markedsrådene, og samarbeidet ble regulert ved lov og var **obligatorisk**.

Med innføringen av Primary Product Marketing Act (1936) og etableringen av et eget departement for primærprodusenter, ble det videre gitt rom for at **offentlige myndigheter** i større grad kunne gå inn og regulere markedene, eksport og import av primærprodukter. Det ble forsøkt å stabilisere prisene og sikre primærprodusentene garanterte minimumspriser (Veeman 1979).

Målsettinger og ulike typer markedsråd

Maksimering av langsiktig verdiskapning og lønnsomhet gjennom aktiv og målrettet felles markedsføring, produktutvikling og salg, er det overordnede mål for de fleste av markedsrådene på New Zealand (Olsen 1993). **New Zealand Meat Producers Board** har som hovedmål å «maksimere verdiskapning og lønnsomhet for New Zealand's kjøttprodusenter (primærprodusenter)». Dette skal de oppnå gjennom:

- (1) En sterk bonde-eid posisjon i New Zealand's kjøttforedlingsindustri
- (2) Organisert og regionalt koordinert markedsføring av kjøtt fra New Zealand, samt bedre markedsadgang
- (3) Koordinering av internasjonal promosjon for å utvikle et konsistent image og større oppmerksomhet om kvalitet og verdi på kjøtt fra NZ
- (4) Kostnadseffektivitet gjennom kontinuerlig forskning og utvikling, kvalitetskontroll og strømlinjeformet distribusjon.

NZ Meat Producers Board har i tillegg en rekke delmål som går på intern ressursutnyttelse, kommunikasjon og dialog med medlemmer og publikum, samt avdelingsmål for f eks transportforhandling, internasjonal handelspolitikk, markedsinformasjon, teknologi, kvalitet, eksportkoordinering o.l. (se Olsen 1992).

I perioden etter andre verdenskrig ble markedet igjen gjenstand for delegering av mer makt og myndighet tilbake til de ulike markedsrådene (kjøtt, meieriprodukter), samt at det ble etablerte flere nye markedsråd (frukt, honning og egg). Men fortsatt var det snakk om obligatorisk samarbeid.

I 1988 var over 80% av New Zealands samlede eksport av landbruksprodukter påvirket av aktiviteter gjennom ulike markedsråd (Zwartz and Moore 1990). Med sentralisering av eksport av kiwifrukt er minst 35% av eksporten kontrollert av sentraliserte markedsråd dvs at de har enerett på eksport til alle eller utvalgte markeder. Når det gjelder de sentraliserte markedsrådene i New Zealand har disse utviklet seg mer i retning av multinasjonale selskaper eller konsernbedrifter (Wood 1988).

Organisering, makt og aktiviteter i de ulike markedsrådene varierer betydelig. På den mest ekstreme siden finner vi markedsråd med vide **kontrollmuligheter** på produksjonssiden. I New Zealand finner vi produksjonskvotesystemer for innenlandsomsetning av fersk helmelk og egg (Zwartz and Moore 1990). Videre finner vi markedsråd med delvis rett eller enerett på eksportomsetningen («**sentralisert eksport – single desk**») slik som Kiwifruit Marketing Board (delvis), Apple & Pear Marketing Board og Dairy Board. Produksjonsreguleringen skjer ofte via tilrådinger til industrien om å produsere gitte mengder av gitte kvaliteter til fastlagte sesonger. Markedsrådene har mottakplikt dersom produktene holder en gitt kvalitet.

En tredje gruppe markedsråd vil vi betegne **regulerende** i den forstand at de har myndighet til å drive utstrakt prisregulerende- eller **prisutjevne**nde tiltak bl a ved støttekjøp i perioder med overproduksjon eller lave priser, eller ved hjelp av minimumspriser. Meat Producers Board går inn under denne kategorien av markedsråd. Disse markedsrådene har vanligvis ikke ansvar for produkter, distribusjon og omsetning. Eksportreguleringen skjer ofte i form av lisenser og kontroll med gradering og kvalitet. Meat Producers Board **forhandler** også om bl a gunstige fraktavtaler på vegne av bransjens eksportører og er aktivt med i forhandlinger på det handelspolitiske nivå om kvoter, tollspørsmål, markedsadgang osv.

Den siste gruppen markedsråd er de som Abbott og Creuperland (1966) har betegnet som «Rådgivende og markedsførende», som Veeman og Loyns (1979) kalles «Utdannings- og markedsråd» eller som i USA går under betegnelsen «Markedsførings- og forskningsråd». Hovedmålsettingen er **markedsutvikling** ved hjelp av ulike markedsføringstiltak, kvalitetsledelse og kompet-

Figur 2. Myndighets- og ansvarsforhold til ulike grupperinger av markedsrådene på New Zealand.

Myndighet/oppgaver			
Tilbudskontroll	Sentraliserte salgsmonopoler	Regulerende Prisutjevneende Forhandlende	Markedsutviklende/rådgivende
Egg Board	Dairy Board Apple & Pear Kiwifruit	Meat Board Wool Board	Game Industry Board Fishing Industry Board

anseutvikling. Rettighetene er her ofte begrenset til å kreve inn obligatoriske avgifter som går med til fellestiltak innen markedsføring, kvalitetsrelatert arbeid, utdanning og rådgivning, samt til anvendt forskning. Game Industry Board faller inn under denne gruppen. Det er på fiskerisiden vi finner et markedsutvalg med det mest begrensede ansvarsområdet. Fishing Industry Marketing Council og Mussel Industry Advisory Council under Fishing Industry Board driver stort sett felles markedsføring og rådgivningsvirksomhet.

Vi har i figur 2 laget en skisse av myndighetsområdet og aktivitetsområdene til de ulike markedsrådene på New Zealand. Stort sett går aktivitetsområdet fra venstre mot høyre i den forstand at de markedsråd som først er nevnt også driver aktiviteter og har myndighet på de områder som står til høyre for navnet. F eks driver Kiwi Marketing Board med markedsføring, rådgivning og kvalitetsarbeid. Vi har i vår beskrivelse ikke tatt med de mest «ekstreme markedsrådene» fordi disse ikke er eksportrettet i sin monopol- og regu-

leringsstilling, eller kun driver ren reklame for innenlandsforbruk (Opplysningsutvalgene for lam, kjøtt, melk ol.). Flere av de rendyrkede opplysnings- og informasjonsutvalgene ligger under et av de større markedsrådene eller har klare forbindelseslinjer til disse.

De ulike markedsråds evne og vilje til å foreta kommersielle aktiviteter er sterkt knyttet opp mot deres regulerings- og kontrolloppgaver. Sentralisert eksport gir føringer på å foreta fysisk kontroll over innkjøp, lagring, distribusjon og markedsføring. Tilbudet av mer servicepregede aktiviteter eller fellestiltak på produksjons- og markedssiden kan utøves i mer eller mindre grad selv om en ikke har ansvar for produktene i omsetningskjeden. Som regel kan en påstå at markedsrådene generelt sett ikke har utnyttet sin makt og sine rettigheter til å gripe inn i styring av markedsmekanismen (Zwartz and Moore 1990). For en mer utførlig beskrivelse av de ulike markedsrådene og markedsordningene på New Zealand henviser vi til en egen rapport (Olsen 1993) fra Fiskeriforskning.

Ynskjer fri fiskeimport til EU

Den europeiske organisasjonen for fiskeindustrien – AIPCEE – ynskjer fri import av fisk frå tredjeland, skriv det danske fiskeribladet Fiskeri Tidende. Fiskeindustrien i EU har eit stort behov for råvarer i form av kvitfisk og AIPCEE krev at alle importbegrensingar på fisk frå tredje land blir oppheva. Heile 83 prosent av råvarene i EUs fiskeindustri er importerte frå tredjeland. Omlag 20 prosent av dette er kvitfisk frå Noreg.

I ein marknadsrapport utarbeidd av AIP-

CEE heiter det at EUs eigne fiskarar ikkje kan levera nok fisk til industrien. I tillegg er bestandssituasjonen i EUs eigne farvatn så ille at forbrukarane vegrar seg for å kjøpa fisk fordi bestandane er trua. Difor vil ikkje fri import få konsekvensar for fiskarar i EU.

– Begrensingar på importen, anten på mengde eller pris, vil kun føre til auka prisar og redusere etterspurnaden. Det har ingen glede av, seier M. Keller, medlem AIPCEE's arbeidsgruppe for kvitfisk.

FHNL - ny organisasjon i fiskerinæringen

Torsdag 17. november ble Fiskeri- og Havbruksnæringens Landsforening (FHNL) formelt stiftet i Oslo, og den nye foreningen går inn i Næringslivets Hovedorganisasjon (NHO). FHNL er en sammenslutning mellom Fiskerinæringens Landsforening (FNL) og Norske Fiskeoppdretteres Forening (NFF). Organisasjonen har tilslutning fra omlag 85 prosent av norske fiskeoppdrettere og mer enn tre fjerdedeler av landets fiskeindustri og fiskeeksportører. Den omfatter ca. 650 medlemsbedrifter med omlag 11.000 ansatte. Danningen av FHNL betyr at kyst-Norge har fått en slagkraftig organi-

sasjonen på tvers av tradisjonelle faggrenser. Hovedoppgaven for den nye landsforeningen er handels- og næringspolitikk, arbeidsrett og internasjonale spørsmål. Styret i den nye organisasjonen hadde konstituerende møte i Oslo 17. november. Styret i FHNL ser slik ut etter møtet i Oslo. Styreleder: Jørn Krog, Trondheim. Øvrige styremedlemmer: Helge N. Nilssen, Egdar Hatlem og Jostein Refsnes (NFF) og Pål Krüger, Andreas Grimelund og Svein Nybø (FNL). Geir Andreassen fra FNL er konstituert som daglig leder til stillingen som ny administrerende direktør er besatt.

AKVAMARINA COMPACT

AKVAMARINA COMPACT brukes i dag for føring fra land, flåte og fôrboat.

- Stor lagringskapasitet på liten plass
- Stor kapasitet

Verdens mest solgte førianslegg, over 200 installasjoner i 13 land. Leveres med markedets mest fleksible styring.

Minimal påkjenning på fôret. Ingen forskrue som produserer støv og brekkasje.

Med vår fjernkontroll kan du "håndføre" eller gjøre justeringer fra merdkant. Kan også brukes som vanlig telefon.

AKVA^{AS}

Tenk driftssikkerhet
- velg **AKVAMARINA**

Medlem av:

Norwegian
Fish Farming
Technology Group

Tilbakeblikk på hverdagslige saker i Fiskets Gang for 30 og 25 år siden

Fiskernes årsinntekt 1962

Året 1962 ble det gjennomført en større undersøkelse av fiskernes årsinntekt. Undersøkelsen ble presentert i **Fiskets Gang nr 2 1964**. Man delte da fiskere inn i tre grupper; Eneyrkesfiskere, hovedyrkesfiskere og biyrkesfiskere. I dag er det samlet 25.500 fiskere fordelt på blad A og blad B. I 1962 var tallet 59.381, fordelt på 23.670 eneyrkesfiskere, 20.528 hovedyrkesfiskere og 15.183 biyrkesfiskere.

Det var stor forskjell på nord og sør og de «rikeste» fiskerne hørte til på Skagerrakkysten og i Rogaland. Som kjent har dette bildet flyttet seg noe nordover siden den gang. En gjennomsnittsfisker på Skagerrakkysten hadde i 1962 en netto fiskeriinntekt på 11.766 kroner. Kollegaen i Rogaland hadde 10.397 kroner, mens en gjennomsnittsfisker i Sør-Trøndelag greide å skrape sammen 4. 238 kroner det samme året. Variasjonen i Nord-Norge var små. Finnmarksfiskeren hadde 6.667 kroner i årsinntekt, en fra Troms 5.701 kroner og nordlandsfiskeren hadde 5.599 kroner. Gjennomsnitts fiskerlønn i Norge i 1962 var 6.677 kroner. De fleste fiskere i Norge hadde annen inntekt ved siden av fiske, særskilt innen jord- og skogbruk. Av total nettoinntekt for en gjennomsnittsfisker i 1962 sto fiske for 70,9 prosent.

200-mils sone i 1964

Norge innførte økonomiske soner med 200 miles jurisdiksjon i 1977 og sammen med Island grunnla Norge kyststatenes «rett» til kontroll på det åpne hav. Men noen land startet enda tidligere. **Fiskets Gang nr. 7, 1964** skriver:

«I følge «Annales del Congresso», datert Bogota 7. sept i fjor har Columbia ved lov av 20. august 1963 bestemt at bredden av farvannet hvorover jurisdiksjon utøves, skal være 200 nautiske mil målt fra grunnlinjer ved kysten og øyene. De punkter mellom hvilke grunnlinjer skal trekkes skal regjeringen bestemme.

Russisk katamarantråler

Det finnes i dag noen få båter av katamaran-typen i bruk som fiskebåter, men slike båttypen er fremdeles på forskningsstadiet når det gjelder kommersielt fiske. For rutetrafikken er katamaranprinsippet et velutprøvd og sikkert produkt. Men allerede i 1969 var det snakk om katamaraner som fiskebåter. Vi sakser fra **Fiskets Gang nr. 4 1969**:

«Fishing News» (10. januar) opplyser at den russiske catamarantråler «Experiment» avgikk fra Kaliningrad i desember på prøvefiske i en måned i Nord-Atlanteren. Dette fartøy med tvillingskrog, er bygget på et verft i nærheten av Kaliningrad. Prøver som tidligere er blitt foretatt i Østersjøen sies å ha vist at fartøyet er mer manøvreedyktig og stabilt enn trålere med vanlig skrog. Nå skal fartøyet settes på virkelig prøve under vinterlige forhold i Atlanteren.

«Experiment» kan drive bunntåling og pelagisk trålfiske, snurpefiske og fiske med elektrisk lys. Sovjetsamveldet sies å ville bygge en serie fiskefartøyer med tvillingkrog. I begynnelsen av januar ble det rapportert at catamarantråleren hadde stått seg bra i sjø av styrke 8 og vind i styrke 10 under den innledende fase av prøvene i Atlanteren.

Igor Semyonov (prøveleder) berettet at under stormen hadde ingen andre trålere et menneske på dekk, for sjøene vill ha vasket alt vekk. Om bord i «Experiment» hadde en tørt dekk, det var lite rulling og mannskapet kunne gjøre fiskeredskapene klare. Under vind av styrke 10 hadde fartøyet en maksimal helning på 12 grader, men dette hendte sjelden og vanligvis oversteg rullingene ikke 3 til 5 grader. Når «Experiment» gikk mot vinden, sies det at stampingen ble mindre enn om bord i konvensjonelle skip. Laboratorie-data avslørte at selv med de største bølger oversteg ikke trykket på forbindelsesbroen mellom de to skrog 1 1/2 atmosfære. Sikkerhetsmarginen i broen er 5 1/2 atmosfærer».

OL

Resultater av hvalfangsten

Overlevelsestiden reduseres og andelen av hval som dør øyeblikkelig øker i den norske hvalfangsten. Øyeblikkelig død har økt fra 54 prosent i fjor til 59 prosent i år, mens den i 1984–86 var 45 prosent. Den gjennomsnittlige overlevelsestiden har gått ned fra 394 sekunder i 1984–86 og 227 sekunder i 1993 til 185 sekunder i 1994. Resultatene viser ikke stor forskjell mellom båtene med hensyn til hvor raskt dyra ble avlivet. De få båtene som skilte seg ut i negativ retning i fjor, hadde bedret resultatene i 1994.

De kriterier som ble brukt til å avgjøre død er i samsvar med kriterier det er enighet om i Den internasjonale hvalfangstkommisjonen, IWC. Kriteriene er slik at overlevelsestidene vil inneholde perioder der dyr kan ha vært bevisstløse. Man har ingen direkte informasjon om bevisstløshet hos hval, men vurdert ut fra erfaringer fra avliving av andre dyrearter, kan enkelte dyr bli registrert som levende etter at de har mistet bevisstheten eller er døde.

Det generelle inntrykket fra inspektørrapportene til Fiskeridirektøren fra den tradisjonelle hvalfangsten i 1994 er at fangerne har stor respekt for regelverket og ønsker å etterfølge dette, selv om fangerne på faglig grunnlag ikke alltid er enige i reguleringene. En rekke av inspektørene uttrykker videre at de er meget imponert over fangerne innsikt i sitt fag, samt at avlivingsmetoder som i dag benyttes er svært humane. Inspektørene gir også uttrykk for at det generelt sett er stor vilje til å tilrettelegge forholdene for kontrollvirksomheten på en best mulig måte.

I den norske vågehvalfangsten i 1994 ble det fanget 279 dyr, fordelt på 206 dyr i den tradisjonelle fangsten og 73 dyr i forskningsfangsten. Samtlige hadde inspektører om bord, og alle inspektører var utdannet veterinærer. I forskningsfangsten deltok fire fartøyer.

Ett av konsesjonsvilkårene for utøvelse av tradisjonell fangst i 1994, var som i 1993, at alle skyttere og konsesjonærer hadde deltatt i et obligatorisk fangstkurs i regi av Fiskeridirektoratet. Også deltakere i forskningsfangsten deltok i dette kurset, som bygget videre på tilsvarende kurs holdt i 1993. I tillegg til fangstteknikk og avliving, ble fangstutstyr, hygiene ved slaktning og offentlige bestemmelser gjennomgått. Skytterne måtte bestå skyteprøver både med gevær og harpunka-

non. Skyteprøvene var noe skjerpet fra i fjor. Fangstområdene og kvotene i den tradisjonelle fangsten ble fastsatt i samsvar med de utregningsmåter som er lagt til grunn av Vitenskapskomiteen i IWC.

Rapportene fra inspektørene og rapporten fra Sjøpattedyrprogrammet om de tekniske og biologiske sider av fangsten foreligger nå. Inspektørenes forhåndskontroll av det foreskrevne fangstutstyr har ikke resulterte i rapporter om mangler ved utstyret.

To fartøyer har unnlatt å føre fortløpende fangstdagbok og er anmeldt til politiet. Det ble etter avsluttet fangst avdekket at ett av disse fartøyene har fanget et dyr ulovlig utover tillatt fartøykvote. Konsesjonæren har innrømmet de faktiske forhold. Forholdet er anmeldt til politiet. Fiskeridirektoratet har bedt påtalemyndighetene vurdere å nedlegge påstand om at vedkommende konsesjonæren for en periode fratras muligheten til å drive halfangst.

Fem hval gikk tapt etter avliving, tre på grunn av brudd på harpulinen og to fordi harpunen løsnet fra hvalen. I ett tilfelle ble harpunlinen i en hval som var alvorlig skadet og fremdeles kunne være i live, kappet av demonstranter fra Greenpeace under innhaling av dyret. I følge inspektøren ble skytteren forhindret i å foreta den rutinemessige omskyting av hvalen med rifle. For denne hvalen er overlevelsestiden noe usikker, men på grunnlag av veterinærreporten og intervjuer med mannskapet, er den satt til fire minutter.

I den tradisjonelle fangsten og forskningsfangsten sett under ett, døde 56 prosent av dyra øyeblikkelig, i fjor var tallet 50 prosent. Den gjennomsnittlige overlevelsestiden var 189 sekunder, mot 213 sekunder i 1993. Det ble registrert livstegn i mer enn 10 minutter hos 10 prosent, og mer enn 15 minutter hos 4 prosent av dyra. Den lengste registrerte tiden var på 50 minutter. I dette ene tilfellet røk harpunlinen slik at hvalen måtte omskyttes.

I den tradisjonelle fangsten var 53 prosent hanndyr og 47 prosent hunddyr. Av hunddyra var 68 prosent drektige. Tilsvarende tall i forskningsfangsten var 36, 64 og 24 prosent.

En detaljert rapport om fangstutøvelsen og avlivingstider i 1994 vil bli presentert på neste årsmøtet i den internasjonale havfangstkommisjonen i 1995.

Størst konflikter i Skagerrak

Resultatene fra undersøkelser som er gjort i forbindelse med Fritidsfiskeutvalgets rapport bekrefter at Skagerrakkysten er det området av norskysten der konflikten mellom fritid- og yrkesfiskere er mest tilspisset. Årsaken er høy befolkningstetthet og stor tilstrømning av tilreisende i turistsesongen.

Rapporten viser til at det er registrert omlag 240 000 fritidsfartøy på denne delen av kysten, og at en stor del av disse utøver fritidsfiske i større eller mindre grad.

Ifølge Norges Fiskarlag er det i første rekke den store bruksmengden av garn og teiner som skaper konfliktene. Laget viser til at det ikke er uvanlig med en gammengde på 40-50 garn eller et antall teiner på 60-70 pr. fritidsfiske eller -båt. Det pekes på at det i de østlige deler av Skagerrak foregår et omfattende fiske med ruse etter ål, og at faststående redskaper ofte forekommer i yrkesfiskernes snurrevadfelt.

Fiskarlaget viser overraskende nok til at det faktisk foregår et regulært fritidsfiske med snurrevad langs kysten av Sør- og Østlandet. Disse opplysningene bekreftes av resultatene fra en

egen spørreundersøkelse Fritidsfiskeutvalget har fått utført i forbindelse med rapporten. I undersøkelsen, som omfattet ialt 308 fritidsfiskere som leverte fisk til salgslaget Skagerrakfisk A/L i 1993, svarte så mange som sju at de fisket med snurrevad.

Resultatet betegnes som oppsiktsvekkende på grunn av redskapets effektivitet og kapitalintensivitet.

Fiskerisjefen for Skagerrakkysten peker i rapporten på at bruksmengden blant fritidsfiskere som driver rusefiske etter ål og torsk sannsynligvis er i samme størrelsesorden som bruksmengden blant yrkesfiskerne. Alt i alt er sannsynligvis problemene størst i hummerfisket, der antall hummerteiner tilhørende fritidsfiskere anslås å ligge på mellom 70 – 80 prosent av den totale bruksmengden, uttaler han. Resultatet er at yrkesfiskerne ikke lenger kan konkurrere i dette fisket.

JG Dag Paulsen

KOMBINERT BRØNN OG ARBEIDSBÅT

Båten er bygget i aluminium, med maskinrom akter, lasterom midtskips, og lugar forut. Leveres med hydraulisk kran. Godt innredet styrehus og ferskvannstank på 200 liter. Hydraulisk utlossingsluke som er under vann slik at fisken kan svømme direkte inn i slaktemæren. Leveres med pumpe for sirkulasjon av sjøvann gjennom lasterommet ved transport av levende fisk. Båten kan ta over 20 tonn dekkslast.

Tekniske Data:

Lengde	14,95 m
Bredde	5,34 m
Dybde	2,85 m
Spant avstand	0,50 m
Lasterom	68 m ³
Diesel Motor	190 HK
Hastighet	8,8 knop

Postboks 144
4401 Flekkefjord
Tlf.: 38 32 30 66
Fax: 38 32 47 66

Lån og løyve

 NR. 12
1994

Merkeregisteret

Det opplyses nedenfor hvem som har fått ervervsloyme, fartøyets navn og registreringsnummer, samt hvilke fangstloyme som er tildelt.

Brukte fartøy

<i>Reder</i>	<i>Fartøy/reg.nr.</i>	<i>Konsesjonstype</i>
Arnfinn Solevåg ÅLESUND	Peik H-181-B	Torsk
A/S under stiftelse v/Svein Tobiassen SENJAHOPEN	Morten Larsen T-160-BG	Torsk
A/S Senjapynt v/Sigmund Fredriksen GRYLLEFJORD	Senjapynt T-42-TN	Torsk
Selskap under dannelse v/Kjell Mikalsen SKALAND	Strandby T-137-BG	Torsk-,reke og nordsjø- tillatelse
Selskap under stiftelse v/Alf Ola Ormland SIREVÅG	Annelida V-31-M	Nordsjø- tillatelse
ANS under stiftelse v/Oliver Johnsen TOFTSUNDET	Skutnes N-80-BR	—
Selskap under stiftelse v/Roy Sebulonsen v/Økonomi-service	Senjabas T-42-BG	Torske-, og reke-trål- tillatelse
Frank J. Solbakken ASPELUND	Lysning T-207-BG	Torske-, og loddetrål- tillatelse
A/S under stiftelse v/Roy-Willy Hansen SENJAHOPEN	Remifisk T-63-BG	Reke-trål- tillatelse
Roy-Willy Hansen SENJAHOPEN	Lysning T-207-BG	Loddetrål- tillatelse
Karsten P. Vedøy VEDAVÅGEN	Skarbø Viking M-85-A	—
Selskap under stiftelse v/Ole Hermann Olsen BLEIK	Skjoldeværing N-12-A	—
Soløyvåg A/S v/Anders Solheim HUSTAD	Ryving R-9-K	Nordsjøtil- latelse
Sigbjørn Jakobsen TVERRLANDET	Aasgrund NT-25-L	—
Birger Dahl BODØ	Geir Johansen T-5-T	Ringnottil- latelse
Geir Pedersen HENNINGSVÆR	Orkan N-294-V	Reke-,torsk-, og loddetrål- tillatelse
Partrederi under stiftelse v/Stein Arild Svendsen TROMSØ	Rystraum T-17-T	Torsk-, reke tråltillatelse
A/S Roaldnes v/Tore Roaldsnes VALDERØY	Ryving R-9-K	Nordsjøtil- latelse
P/R under stiftelse v/Gunnvall Johansen	Reingen N-53-R	Torsk-,seinot- konsesjon
Kurth Are Slettvoll VARDØ	Egar Senior F-3-BD	Torsk

Lån og løyve

Merkeregisteret

Det opplyses nedenfor hvem som har fått ervervsloyme, fartøys navn og registreringsnummer, samt hvilke fangstloyme som er tildelt.

Brukte fartøy

Reder	Fartøy/reg.nr.	Konsesjonstype
Anders Andre A/S v/Asmund Pettersen HUSØY I SENJA	Morten Larsen T-160-BG	Torsk
Selskap under stiftelse v/Bjørn Ove Møller SENJAHOPEN	Morten Larsen T-160-BG	Torsk
Åsland Havfiskeselskap A/S v/Jens A. Kristiansen EIDKJOSEN	Guldringnes M-33-G	Torsk-, reke- tråltillatelse
Dønna Havfiske A/S u.s SOLFJELLSSJØEN	Grete Kristin N-2-V	ringnota/ kolmue
P.R.Boholmen under Stiftelsen HERVIK	Boholmen R-175-TV	—
Ketil-Andre Johansen NORD-LENANGER	Lysning T-207-BG	reke-trål
Selskap under Stiftelsen Stein Bjarte v/Steinar Bastesen BRØNNØYSUND	Stein Bjarne NT-303-v	Torsk
Åsland Havfiskeselskap AS v/Jens A.Kristensen EIDKJOSEN	Guldringen M-33-G	Torsk reke-trål- tillatelse
Nautvik Havfiske ANS v/ Paul Skeide AUKRA	Certina VA-27-K	Nordsjø- tillatelse
Even Heimstad VALEN T-07-BG	Lysning	Torsk
AS Gunnar Ildhusøy u.s KRISTIANDSUND N.	Nyvoll Senior M-225-G	Torsk
Freid Elvestrand NAPP	Bjørnetind N-120-F	Torsk
Wilem Eliassen STAKKEVIK	Røsnes T-178-T	torsk
Ivar Johansen TORSKEN	Lysning T-207-BG	torsk
AS under Stiftelsen v/Steinar P.Larsen	Morten Larsen T-160-BG	torsk
Roksvåg AS VESTMOLA	Odfjord M-18-AV	torsk
Selskap under Stiftelsen v/Harald Pettersen GRYLLEFJORD	Lysning T-207-BG	torsk
Selskap under Stiftelsen v/Roy Willy Hansen SENJAHOPEN	Nonting T-9-T	torsk
AS Mareno Tøvik v/ Mareno Tøvik BUD	Nordlending R-89-K	torske/ nordsjø tillatelse
Selskap under Stiftelsen v/Jack Johansen SENJAHOPEN	Remifisk T-63-BG	reke-trål/ fartøys- kvote

Lån og løyve

 NR. 12
1994

Trål

Det opplyses nedenfor hvem som har fått ovennevnte konsesjonstype og hvilke fiskearter den omfatter.

Brukte fartøy

<i>Reder</i>	<i>Fartøy/reg.nr.</i>	<i>Konsesjonstype</i>
Jamo Junior AS SKJERVØY	Jamo Junior T-1-S	loddetrål polar
Åsland Rederi AS EIDKJOSEN	Radin T-28-TN	loddetrål
Vikafisk AS SILSAND	Vikatrål T-95-LK	rekeetrål
Vikafisk AS SILSAND	Vikatrål T-95-LK	nordsjøtrål
AS Roaldnes VALDERØY	Røysenes M-77-G	nordsjøtrål
Åsland Rederi AS EIDKJOSEN	Radin T-28-TN	rekeetrål
Sjøbris KS FOSNAVÅG	Sjøbris M-46-HØ	Kolmuletrål
PR Lafisk ANS STOREBØ	Lurøy H-81-AV	Kolmuletrål
Langenesværing AS STØ	Langenesværing N-271-Ø	Loddetrål- tillatelse
Salvøy AS VEDAVÅGEN	Salvøy R-44-K	Loddetrål- tillatelse
Polarhav A/S c/o Nordkapp Regnskapsbyrå HONNINGSVÅG	Valanes F-92-NK	Loddetrål- tillatelse
Fagerhaug Fiskebåt- rederi A/S v/Jens-Sigvart Fagerhaug RYPEFJORD	Edel Marianne F-190-H	Loddetrål- tillatelse
P/R Kjell Espnes EGERSUND	Sajana R-1-ES	Loddetrål- tillatelse
Polarhav A/S c/o Nordkapp Regnskapsbyrå HONNINGSVÅG	Valanes F-92-NK	Torsketrål- tillatelse
Barentz Sea Products AS GRYLLEFJORD	Langenes T-8-TK	Torsketrål- tillatelse
Arctic Trål A/S BUGØYNES	Barentstrål F-1-SV	Torsketrål- tillatelse
Polarhav A/S c/o Nordkapp Regnskapsbyrå HONNINGSVÅG	Valanes F-92-NK	Rekeetrållil- latelse
Fagerhaug Fiskebåt- rederi A/S v/Jens-Sigvart Fagerhaug RYPEFJORD	Edel Marianne F-190-H	Rekeetrållil- latelse
Barentz Sea Products AS GRYLLEFJORD	Langenes T-8-TK	Rekeetrållil- latelse
Langenesværing A/S STØ	Langenesværing N-271-Ø	Rekeetrållil- latelse
Arctic Trål A/S BUGØYNES	Barentstrål F-1-SV	Rekeetrållil- latelse

Lån og løyve

Trål

Det opplyses nedenfor hvem som har fått ovennevnte konsesjonstype og hvilke fiskearter den omfatter.

Brukte fartøy

Reder	Fartøy/reg.nr.	Konsesjonstype
Salvøy AS VEDAVÅGEN	Salvøy R-44-K	Nordsjøtrål- tillatelse
P/R Yngvar Nilsen ANS KRAGERØ	Otterbank TK-63-K	Lodde-trål- tillatelse
P/R Yngvar Nilsen ANS KRAGERØ	Otterbank TK-63-K	Nordsjøtrål- tillatelse
Terøy A/S ÅLESUND	Polar Prawns M-402-H	Midlertidig- torsketrål tillatelse
Main Food A/S TROMSØ	Snorre T-77-T	Midlertidig torsketrål tillatelse

Nybygg

Følgende fartøy har fått tilsagn om ervervsloyme for nybygg av fiskefartøy.

Reder	Til erstatning for	Konsesjonstype
KS AS Zeta LEINØY	Zeta M-240-HØ	ringnot-/kolmue- trål
Torsken fiskeriselskap AS TORSKEN	Strembingur	torsketrål/ reke-trål
Jens Egil Veia VEDAVÅGEN	Odlingur VE-202	—
AS Grønlandsstrål ÅLESUND	Persfjorden F-10-BD	torsketrål
Selskap under stiftelsen V/Odd Iorentsen FINNSNES	Senjabas T-42-BG	torsketrål reke-trål
Svinøy KS FOSNAVÅG	Malina K M-553-HØ	reke-trål
KS AS ZETA LEINØY	Zeta M-240-HØ	ringnot kolmue-trål
Jan Erik Johansen TOFTSUNDET	Sklinnabanken N-10-BR	nordsjø/ tråltillatelse
Selskap under stiftelsen v/ Egil Arne Brochmann HAVOYSUND	Trond Egil F-133-M	torsk

Oppdrettskonsesjonar

Det opplyses nedenfor hvem som har fått nevnte løyve, lokalisering av anlegg, storrelse på produksjonsvolum samt registreringsnummer.

Oppdrett av matfiske av laks og ørret.

Oppdretter	Lokalisering	Prod.volum	reg.nr
Henningsværfisk AS HENNINGSVÆR	Vågan Kommune	12.000 m ³	N/V 16
Velfjordlaks A/S V/Stein H.Brækkan HOMMELSTØ	Istervika/ Mortenøy	12.000 m ³	N/br 2 N/BR 17

Lån og løyve

 NR. 12
1994

Oppdrettskonsesjonar

Det opplyses nedenfor hvem som har fått nevnte løyve, lokalisering av anlegg, størrelse på produksjonsvolum samt registreringsnummer.

Oppdrett av matfiske av laks og orret.

Oppdretter	Lokalisering	Prod.volum	reg.nr
Tomma laks AS v/Kjell Dahl HUSBY	Nesna kommune	12.000 m	N/NA
Sisomar AS STRAUMEN	Bjørnsvik	24.000 m	N/SF 8
Andøy Sjøprodukter RISØYHAMN	Andøy kommune	12.000 m	N/V 3
Selsøyvik Havbruk AS v/Aksel Olsen kommune SELSØYVIK	Rødøy	12.000 m	N/R 2
Stolt Sea Farm v/Finn Kristensen JEKTVIK	Kvalvika	24.000 m	N/R 4,N/R9 N/R 29

Tillatelser innen fiskeoppdrett gitt i september måned av Fiskerisjefen i Møre og Romsdal.

1)
M/S 0013
KS BREIVIK SEAFARM, 6001 ÅLESUND

Lokalitet: «Saudavika» Sande Kommune
Kartref: 32v 1119-3 LQ 232 000
Type: Løyve for endring av art, samt samanslåing av konsesjonane M/S 13 og 14, samt justering av lokalitet

2)
M/S 0009
KS BREIVIK SEAFARM, 6001 ÅLESUND

Lokalitet: «Spongavika», Sande Kommune
Kartref: 32v 1119-3 LQ 235 000
Type: Løyve til å etablere anlegg for oppdrett av kveite og piggvar.

Sikkerhetskurs for fiskere

Sikkerhetsopplæring for fiskere er et samarbeid mellom fiskerimyndighetene, Norges fiskarlag, Norsk Sjømannsforbund og redningshelikoptrene.

Kursene arrangeres på våre to ambulerende kursfartøyer, og stasjonære havarivernanlegg over hele landet.

- SIKKERHETSKURS FOR FISKERE ER OBLIGATORISK
- HAR DU ENDA IKKE TATT KURSET - NÅ HASTER DET
- SAMTLIGE FISKERE MÅ HA DETTE KURSET INNEN UTGANGEN AV 1995

Enda gjelder:

- Kurset er gratis
- Kun undervisningsbøker må kjøpes

Benytt deg av rettigheten du har som fisker.

SIKKERHET GIR TRYGGHET

TROMSØ MARITIME SKOLE
Avd. for Sikkerhetsopplæring for fiskere
Postboks 1260 - 9001 Tromsø
Telefon 77 65 64 00

SMOLTKAR

DIA.: 3 M	H: 125 CM	M/BUNN
DIA.: 4 M	H: 140 CM	M/BUNN
DIA.: 5 M	H: 140 CM	M/BUNN
DIA.: 8 M	H: 150 CM	M/BUNN
DIA.: 11 M	H: 150 - 250 - 350 CM	M/BUNN
DIA.: 11 M	H: 200 - 300 - 400 CM	U/BUNN

VI TILBYR KOMPLETT MONTERING TIL FASTE PRISER

VI LEVERER OGSÅ SAMLETANKER
FOR DØDFISK OG ENSILASJE

SPØR OSS, NÅ LØNNER DET SEG!

BIA MILJØ AS
5328 Herdla
Tlf. 56 14 68 40 Fax 56 14 68 68

LOKALTILBEIENDOR, PAKKAR OG TANKER TIL OPPDRETTSLRINGEN

Lån og løyve

Tillatelser innen fiskeoppdrett gitt i september måned av Fiskerisjefen i Møre og Romsdal.

3)
M/S 005
NUPAFISK AS, 6084 MIDSUNDLokalitet: «Nupen», Sande Kommune
Kartref: 32v 1119-3 LQ 198 043
Type: Utvidning av løyve for oppdrett av piggvar.5)
M/SM 0014
VEIDHOLMEN FISK AS, 6585 VEIDHOLMEN

Avslag på søknad om bruk av tidlegare klarert lokalitet ved «Indre Ranværet».

Tillatelser innen fiskeoppdrett gitt i oktober måned av Fiskerisjefen i Møre og Romsdal.

1)
M/SØ 0003
MARØY FISKEOPPDRETT AS, 6427 HARØYLokalitet: Finnøymoloen, Sandøy Kommune
Kartref:
Type: Løyve til forkorta brakkleggingstid, samt justering av lokalitet.2)
M/SU 0011
INSTITUTT FOR AKVAKULTURFORSKING AS, 6600 SUNNDALSØRALokalitet: Sjølseng, Sunndal kommune
Kartref: 32v 1420-3 MQ 756 487
Type: FOU-konsesjon for matfisk.3)
HULVÅGFISK AS, 6494 VEVANG

Avslag på søknad om oppdrett av torsk.

Protester mot selfangst i Namibia

Namibiske myndigheter har mottatt kraftige protester fra internasjonale miljøvernorganisasjoner etter at de vedtok å øke fellingskvoten på sel fra 48.000 dyr i fjor til 55.000 dyr i år. Det er den norske ambassaden i hovedstaden Windhoek som melder dette.

Den namibiske presidenten Nujoma ignorerer imidlertid protestene og det har heller ikke lyktes den verdensomspennende miljøvernorganisasjonen International Fund for Animal Welfare (IFAW) å få ham i tale.

Fra januar av og til slutten av september antar man at minst 150.000 sel – det meste selunger – har lidd sultedøden langs kysten av Namibia. Ytterligere tusener står i fare for

å lide samme skjebne fram til årsskiftet. Denne katastrofen har redusert selbestanden betydelig – en bestand som tidligere var beregnet til mellom 800.000 og en million.

Namibiske myndigheter har hittil mottatt nærmere 70.000 protestbrev fra hele verden etter at de vedtok å øke fangstkvoten for i år. Det er særlig miljøvern-tilhengere fra Sør-Afrika og Tyskland som raser over vedtaket. Folk fra disse landene utgjør også den største turistmassen til Namibia – en næring som er av vital betydning for landets økonomi.

PML

Den biologiske membranens rolle for fiskekvaliteten

Biologiske membrans struktur, sammensetning og fysiologiske funksjon i relasjon til framstilling og kvalitet på fiskeprodukter er tema for en konferanse 23.-24. mars neste år i Hillerød i Danmark. Det er Fiskeriministeriets Forsøgslaboratorium som står som arrangør med støtte fra Nordisk Ministerråd. Konferansen skal være et forum for kontakt mellom den basale, kjemiske og medisinske forskning og næringsmiddelforskningen.

Følgende temer skal opp på konferansen:

- Membraners samsensetning og stabilitet. Forelesere: Holm Holmsen, Universi-

tetet i Bergen og Ole Mouritsen, Teknisk Universitetet i Danmark

- Membraner og metabolisk funksjon. Forelesere: Paavo K.J. Kinnunen, Universitetet i Helsinki og Bård Smedsrød, Universitetet i Tromsø
- Membraners catalobisme. Foreleser: Harald Hansen, Den kongelig danske farmasøythøgskole.
- Transport av soluter og vann gjennom membraner. Forelesere: Jesper Brahm, Universitetet i København, Else K. Hoffmann, Universitetet i København og Arne Strøm, Universitetet i Tromsø

ELLINGSEN • NORWEGIAN SEA FOOD
Karsten J. Ellingsen A/S N 8320 Skrova Norway

Tlf. 76 07 63 42
Fax: 76 07 64 29

- Lakseoppdrett
- Fiskemottak
- Eksport

**God Jul og
Godt Nytt År
ønskes alle våre kunder**

J. 162/94

(J. 155/94 UTGÅR)

Forskrift om endring av forskrift om regulering av fisket etter torsk med konvensjonelle redskap nord for 62°N i 1994.

J. 163/94

(J. 90/93 UTGÅR)

Forskrift om endring av forskrift av 18. juli 1986 om oppdrett av stamfisk av laks, ørret og regnbueørret.

J. 164/94

(J. 73/94 UTGÅR)

Forskrift om av forskrift om fiske etter reker – Stenging av område i fiskevernsonen ved Svalbard, Svalbards territorialfarvann og indre farvann.

J. 165/94

(J. 137/94 UTGÅR)

Forskrift om endring av forskrift om regulering av fisket etter norsk vårgytende sild i 1994.

FISKERE

Samhold og samarbeide blant fiskere vil i fremtiden være et enda viktigere grunnlag for Norges Fiskarlags virksomhet enn før.

Med takk til våre fiskere for aktiv innsats i yrke og organisasjon ønskes alle en god jul og et lykkebringende nyttår.

Norges

Fiskarlag

TRONDHEIM

APELCO VHF VXE 75

Hurtigvalg til kanal 16.
Programmerbar scanning

NAVY-PRIS KR. 3.690,-

eks.mva.

Anritsu Radar 770

10" skjerm, 4kW sender, 36 n. mil

NAVY-PRIS KR. 25.900,-

eks.mva.

SKIPPER

ES 1015

10" skjerm, 50 kHz

Det ideelle sjark-toddet

NAVY-PRIS KR. 12.900,-

pris er uten svinger

eks.mva.

SKIPPER

Se nyhetene til sjøs, mens de er ferske!

**SKIPPER/
DMC
maritim
satellitt-TV
anlegg**

Ta kontakt med nærmeste
NAVY-forhandler
for ytterligere informasjon

SKANTI TRP 7200 HF-SSB

radiotelefon, 250 W

Skanti radio-kommunikasjon kjøper du hos

NAVY

Heavy Duty batterier

Vestack på 270 C -
180 AH/12 V

NAVY-PRIS KR. 1.490,-

Vestack på 276 C -
220 AH/12V

NAVY-PRIS KR. 1.590,-

eks.mva.

SHIPMATE

Shipmate GPS
RS 5900

GPS og kartplotter, 990 veipunkt, C-map kart, kart over hele norskekysten og store deler av verden. Kart er ikke inkl. i prisen.

NAVY-PRIS NÅ KR. 12.590,-

eks.mva.

Argon Maritim A/S
Båtmannsgt. 4, 7002 Trondheim
Tlf. 73 52 95 33.

Ballestad Radioservice A/S
Hatvikvn 2, 8373 Ballstad
Tlf. 76 08 81 75

Arne Bjørnvold
Torolf Kveidulvsongt. 39,
8800 Sandnessjøen,
Tlf. 75 04 02 18

Brommeland Elektronikk A/S
Haraldsgt. 197, 5500 Haugesund
Tlf. 52 71 14 55

A/S Elektrisk
Tangen 7A, 4602 Kristiansand
Tlf. 38 02 55 34

Carl Walter Eriksen A/S
Strandgaten 19, 4950 Risør
Tlf. 37 15 06 80

J.M. Hansen A/S
Skippergaten 17 B, 9000 Tromsø
Tlf. 77 66 55 00

Harstad Elektronikk A.S.
Margrethe Jørgensens vei 3, 9400
Harstad, Tlf. 77 06 40 50

Johnsen & Co a/s
8470 Be i Vesterålen
Tlf. 76 13 54 60

Johnsen & Co a/s
8450 Stokmarknes
Tlf. 76 15 12 11

Kvisel Skiperadio A/S
Apotekergt. 10, 6000 Ålesund
Tlf. 70 12 29 02

Landor Larsen Elektronikk A/S
Skansekaia, 4004 Stavanger, Tlf.
51 89 44 44

Målay Radioforretning A/S
Gate 1, 6700 Målay
Tlf. 57 85 12 88

Oddstøl Elektronikk A/S
Hauggt. 12, 6500 Kristiansund
Tlf. 71 58 73 00

A/S Radioservice
Hindberggt. 27, 9990 Båtsfjord
Tlf. 78 98 31 68

A/S Ramek
Sjøgaten 29, 8001 Isøde
Tlf. 75 52 40 25

A/S Skipselktronikk
Sjømannsgt. 5, 8300 Svolvær
Tlf. 76 07 17 55

Sigurd Solberg A/S
Strandgt. 38/40, 6900 Flore
Tlf. 57 74 13 77

TEL-RAD
Storgt. 17, 1612 Fredrikstad
Tlf. 69 31 56 16

Telrad Electronic A/S
Standgt. 16, 9600 Hammerfest
Tlf. 78 41 28 22

Arne Wahl-Olsen AS
Strandgt. 19, 7900 Rørвик
Tlf. 74 39 00 71

Hovedkontor:
A/L NAVY
Vollsvn. 13, 1324 Lysaker
Tlf. 67 12 53 03

PETERSON RANHEIM AS
ØNSKER ALLE VÅRE FORBINDELSER
EN RIKTIG GOD JUL
OG ET GODT NYTT ÅR!

Foto © Husmo-foto

PETERSON
RANHEIM

PETERSON RANHEIM AS
7053 RANHEIM
Telefon 73 57 15 11

PETERSON - EMBALLASJEKONSERNET